

SAMRÅDSYTTRANDE

Över utställt förslag till fördjupad översiktsplan
för de sydöstra stadsdelarna

2021-03-30

NÄRODLAD
POLITIK

Centerpartiet

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Disposition och läsanvisning.....	5
Centerpartiets tidigare ställningstaganden	6
Medborgardialog och planeringsprocess.....	7
Planens prioriteringar och målbild	9
Exploatering av befintlig tätort	9
För omfattande exploatering	9
Vision för området saknas	10
Övergripande om planens prioriteringar	11
Mark- och vattenanvändning år 2050	12
Mark och vatten	12
En del av Uppsala och huvudstadsregionen.....	13
Gator och torg	13
Parker och rekreatiomsområden	15
Bebyggelse.....	16
Hållbara tekniska försörjningssystem	19
Transportinfrastruktur och trafik.....	19
Vatten.....	23
Natur	24
Kulturarv och kulturmiljö.....	24
Bostäder	25
Näringsliv och arbetsplatser	26
Social och kulturell infrastruktur.....	27
Hälsa, trygghet och säkerhet	28
Inriktning för planens genomförande	30
Kontaktuppgifter	34

Sammanfattning

Vissa förbättringar har gjorts i förslaget till fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna sedan det var ute på samråd våren 2020. Förbättringarna är emellertid marginella i sammanhanget och Centerpartiet anser att stora justeringar av planförslaget behövs.

Den föreslagna exploateringen är för omfattande och bör enligt Centerpartiet begränsas till max 12 500 nya bostäder i planområdet. Tillkommande bebyggelse bör koncentreras till det nya stationsläget söder om Bergsbrunna för att maximera nyttan av järnvägsstationen och minimera påverkan på befintliga boendemiljöer. Det är viktigt att kommunen beaktar att merparten av utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna handlar om förtätning av en befintlig tätort och inte etableringen av en helt ny tätort. En betydande del av de bostäder som föreslås tillkomma i området skulle med fördel kunna flyttas till kommunens kransorter.

En vision för planområdet och dess roll i framtidens Uppsala kommun saknas i den fördjupade översiktsplanen. Området bör enligt Centerpartiet kunna erbjuda både boende, arbete och en meningsfull vardag och inte vara en sovstad för Stockholmspendlare.

Centerpartiet anser att oacceptabelt stora arealer oersättlig jordbruksmark och värdefull skog ianspråkats för nybyggnation i planförslaget. Förslaget bör omarbetas i syfte att spara så mycket jordbruksmark som möjligt och minska byggandet på värdefull skogsmark. Bufferten mellan naturreservatet Norra Lunsen och den nya bebyggelsen bör breddas. Också spridningskorridoren i nord-sydlig riktning förbi Stordammen bör breddas för att undvika permanenta skador på dammen i samband med sprängningar och urgrävningar. Centerpartiet anser vidare att en motsvarande spridningskorridor behövs i öst-västlig riktning mellan Årike Fyris och Lunsen. Omfattande bebyggelse här riskerar att förstöra viktiga ekologiska samband mellan Årike Fyris och Lunsen. Planerna på ny bebyggelse från södra Nántuna och söderut utmed väg 255 bör därför strykas.

De föreslagna placeringarna av stadsdelsparkerna i planområdets utkanter och intill områdets mest trafikerade transportstråk gör dem otillgängliga och oattraktiva. Även föreslagna idrottsanläggningar ligger ostrategiskt placerade runt planområdets utkanter. Mer centrala placeringar av parkerna och idrottsanläggningarna bör eftersträvas. Centerpartiet vill att så mycket natur som möjligt sparas i de nya stadsmiljöerna.

Skolgårdar och förskolegårdar kan ingå i gröna stråk men bör vara inhägnade eller på annat sätt tydligt avgränsade och reserverade för barns lek och rörelse. Placeringen av skolor och förskolor längs med gröna stråk får inte användas som ursäkt för att göra skol- och förskolegårdar som inte uppfyller Boverkets riktlinjer för barns ytbehov.

Tillkommande bebyggelse måste ta stor hänsyn till karaktären på existerande boendemiljöer. Nya byggnader bör gestaltas för att smälta in i omgivningen och ge en god arkitektonisk helhetsverkan. Centerpartiet ser gärna högre bebyggelse i stadsnoden kring järnvägen, gärna också en märkesbyggnad som är signifikant högre än omgivande bebyggelse för att bygga identitet och varumärke. Centerpartiet avråder från blandning av småhus och flerfamiljshus i samma kvarter och avstyrker bestämt eventuella planer på att expropriera

privat mark. Ljusinsläpp och solinstrålning bör prioriteras i planeringen av bostäder och boendemiljöer. Centerpartiet vill att 90 procent av bostäderna ska ha minst fem timmars soltid vid vår- och höstdagjämning. Beredskapsperspektivet behöver beaktas i planeringen av det tekniska försörjningssystemet.

Den omfattande exploatering som föreslås innebär att nyttan med två extra järnvägsspår i stor utsträckning byggs bort. Kommunen måste verka för att både regionaltåg och pendeltåg ska stanna vid Bergsbrunna station i båda riktningar. Med nuvarande planering för tågtrafik är den planerade kapacitetsstarka kollektivtrafiklänken mellan Gottsunda och Bergsbrunna helt överflödig.

Centerpartiet förordar att BRT väljs som kapacitetsstark kollektivtrafiklösning istället för spårväg. BRT har högre kapacitet på systemnivå, är billigare, mer flexibelt samt bättre för klimat och miljö. Oberoende av trafikslag bör kommunen överväga att placera depån för den kapacitetsstarka kollektivtrafik på åns västra sida eftersom det är där kapacitetsbehovet finns.

Av ekonomiska, ekologiska och estetiska skäl motsätter sig Centerpartiet bygget av en kilometerlång betongbro genom Årike Fyris. Alternativa infrastrukturlösningar bör utredas. Går kommunen vidare med nuvarande broalternativ behövs beredskap för att brobygget högst sannolikt försenas av miljöprövningar och överklaganden och eventuellt inte kan byggas alls.

Centerpartiet avstyrker planerna på att göra väg 255 till stadsgata. Kommunen planerar för en dramatisk ökning av bil- och busstrafik på vägen, detta låter sig svårligen kombineras med visionen om en levande stadsgata. Centerpartiet bedömer att den föreslagna genomfartsleden för bil- och busstrafik i öst-västlig riktning genom de sydöstra stadsdelarna har otillräcklig kapacitet. I synnerhet om bron byggs och öppnas för biltrafik – i sådant fall blir E4-påfarten vid Bergsbrunna den närmaste E4-angöringen inte bara för boende i de sydöstra stadsdelarna utan även för de närmare 70 000 invånarna i Södra staden.

Generellt behöver gatunätet planeras med goda marginaler avseende kapaciteten. Ett viktigt ingångsvärde i infrastrukturplaneringen bör vara att det ska vara enkelt och billigt att leva utan bil utan att det är svårt och dyrt att leva med bil. Förslaget till kvartersstruktur och gatunät är för detaljerat för en fördjupad översiktsplan och lämnar otillräckligt utrymme för externa aktörer att bidra med sin kompetens i samhällets utformning. Centerpartiet vill se ett gaturum i mänsklig skala som präglas av liv, rörelse och grönska. Metoden CPTED bör tillämpas i planeringen av den fysiska miljön för att främja trygghet och förebygga brott.

För att locka företag att etablera sig i de sydöstra stadsdelarna behöver Uppsala kommun förbättra sitt företagsklimat. En dialog med företag och branschorganisationer och strategiska samarbeten bör inledas så snart som möjligt. Kommunen behöver också inleda dialog med stat och region om etablering av statlig och regional service såsom närpolisstation och vårdcentraler. Den vårdcentral som finns i planområdet och det vårdcentrum som planeras är inte tillräckligt för att tillgodose 60 000 invånares primärvårdsbehov.

De sydöstra stadsdelarna behöver lokaler för kultur, möten och civilsamhällesfunktioner. Detta behov tillgodoses inte i tillräcklig utsträckning i

planförslaget. Centerpartiet ser gärna att en större kulturell institution som kan locka besökare från andra delar av regionen förläggs till den nya stadsnoden.

Centerpartiet välkomnar att nya skolor företrädesvis planeras mellan befintliga och nya bostadsområden. De planerade skolenheterna förefaller emellertid jämförelsevis små vilket kommer innebära höga lokalkostnader för områdets skolor. Konsekvensen av höga lokalkostnader blir i förlängningen mindre pengar till undervisning.

Inriktningen för planens genomförande börjar enligt Centerpartiet i fel ände. Utbyggnaden bör påbörjas i planområdets östra del, fortsätta i mitten och avslutas i väster. Utbyggnaden bör ske etappvis där varje etapp utvärderas och utvärderingarna ligger till grund för revidering av de fortsatta utbyggnadsplanerna.

Den fördjupade översiktsplanen behöver kompletteras av en genomgripande riskanalys som adresserar de betydande risker som finns i utbyggnadsprojektet. Centerpartiet ser påtaglig risk för att projektet orsakar irreversibel skada på områdets naturvärden, att de sydöstra stadsdelarna helt eller delvis blir en särskilt utsatt stadsdel präglad av utanförskap samt att projektet får kraftigt negativa konsekvenser för Uppsala kommuns ekonomi.

Centerpartiet anser att Uppsala kommun måste kunna erbjuda människor olika boendemiljöer – både den täta staden, den lugna mindre orten och den rena landsbygden. Det är ett misstag att försöka omdana alla boendemiljöer till tät stad. För att bättre möta den varierade efterfrågan på boende och i större utsträckning kunna bevara de sydöstra stadsdelarnas karaktär vill Centerpartiet att delar av föreslagen bebyggelse omlokaliseras till Järlåsa, Vänge, Björklinge, Storvreta, Vattholma, Skyttorp och Almunge. Detta skulle möjliggöra fler hållbara resor till lägre kostnad och med mindre ingrepp i känslig natur.

I den fortsatta processen kring den fördjupade översiktsplanen behövs en bättre och mer omfattande medborgardialog än den hittillsvarande. Pandemin gör en god medborgardialog svårare än annars, men inte omöjlig. För att möjliggöra för berörda att i handling tycka till om utbyggnadsplanerna bör antagande av den fördjupade översiktsplanen skjutas upp till efter de allmänna valen 2022. All detaljplanering kopplad till de sydöstra stadsdelarna bör pausas till dess den fördjupade översiktsplanen antagits.

Disposition och läsanvisning

Centerpartiets samrådsyttrande inleds med en kortfattad redogörelse av Centerpartiets tidigare ställningstaganden kopplade till utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna under avsnittet *Centerpartiets tidigare ställningstaganden*. Dessa ställningstaganden och motiveringen till dem är i stor utsträckning fortsatt aktuella med liggande förslag till fördjupad översiktsplan.

Därefter följer det korta men viktiga avsnittet *Medborgardialog och planeringsprocess*. Detta avsnitt innehåller Centerpartiets synpunkter på den hittillsvarande medborgardialogen och processen kring den fördjupade översiktsplanen.

I avsnittet *Planens prioriteringar och målbild* redogörs för Centerpartiets kritik av och kommentarer på planens prioriteringar och kommunens vision för planområdet.

Det därpå följande avsnittet *Mark- och vattenanvändning år 2050* är yttrandets längsta och viktigaste del. Här redogörs i stort och smått för Centerpartiets synpunkter gällande utbyggnadens omfattning, mark- och vattenanvändning, infrastruktur, konsekvenser för områdets karaktär och identitet, etcetera. För att avsnittet ska vara så överblickbart, sökbart och lättläst som möjligt är det uppdelat i underavsnitt som speglar indelningen i underavsnitt i förslaget till fördjupad översiktsplan. Det enda undantaget från denna indelning är att Centerpartiet i sitt yttrande valt att slå ihop den fördjupade översiktsplanens två underavsnitt *Transportinfrastruktur* och *trafik* till det samlade underavsnittet *Transportinfrastruktur och trafik*. Vi menar att transportinfrastrukturen och trafiken är två delar av samma helhet som bäst behandlas samlat i ett gemensamt avsnitt.

Avslutningsvis följer avsnittet *Inriktning för planens genomförande*. Här kommenterar Centerpartiet projektets genomförandeförutsättningar och kommunens planer på hur utbyggnaden ska genomföras.

Centerpartiet förordar en betydligt försiktigare utbyggnad av de sydöstra stadsdelarna än den som föreslås i förslaget till fördjupad översiktsplan, vilket tydligt framgår primärt i avsnittet *Planens prioriteringar och målbild*, men i viss mån också i övriga avsnitt. Centerpartiets synpunkter i övrigt ska dock i huvudsak läsas som konstruktiv kritik som är oberoende av utbyggnadens omfattning. Centerpartiet anser exempelvis att en större buffertzona behövs mellan Stordammen och ny bebyggelse, och att kommunen bör hitta alternativ till bron genom Årike Fyris oavsett om de sydöstra stadsdelarna ska hysa 5 000 eller 25 000 nya bostäder. Centerpartiet är måna om att de sydöstra stadsdelarna ska vara en bra plats att bo och verka på 2050 – vi tror inte att 21 500 nya bostäder i området blir bra, men vi tror att även en så massiv exploatering blir bättre om våra synpunkter avseende natur, miljö, infrastruktur, gestaltning m.m. tas i beaktning.

Centerpartiets tidigare ställningstaganden

I januari 2018 godkände Uppsala kommunfullmäktige ett avtal med staten och region Uppsala om att anlägga två nya spår mellan Uppsala och Stockholm, bygga 33 000 bostäder i de södra delarna av Uppsala kommun samt investera i kapacitetsstark kollektivtrafik på sträckan Uppsala C-Gottsunda-Bergsbrunna. Centerpartiet röstade som enda parti i kommunfullmäktige emot avtalet, och anförde att den föreslagna exploateringen var för omfattande, att avtalet borde ha föregåtts av en medborgardialog, att kommunen inte borde låsa sig vid en spårväglösning samt att projektet var ekonomiskt ohållbart.

Centerpartiet lämnade i maj 2020 in ett samrådsyttrande över det då presenterade förslaget till fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna. I yttrandet uttryckte vi kritik mot den omfattande exploatering som föreslogs, och förordade att denna skulle begränsas till maximalt 12 500 bostäder. Centerpartiet anförde vidare att den tillkommande bebyggelsen borde koncentreras till det nya stationsläget för att maximera nyttan med den nya stationen och minimera intrånget i befintliga miljöer. Vi anförde att förtätning av befintliga boendemiljöer bör ske sparsamt och varsamt. Dessutom ansåg vi att förslaget till fördjupad översiktsplan kraftigt skulle förändra befintliga områdens karaktär. Vi uttryckte även skepsis mot den planerade bron över Fyrisån mellan Ultuna och Nántuna. Därtill kommenterade vi en rad brister i planförslaget samt föreslog förändringar för att göra de sydöstra stadsdelarna mer ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbara. Centerpartiets tidigare samrådsyttrande går att läsa i sin helhet [här](#).

I augusti 2020 fattade kommunstyrelsens mark- och exploateringsutskott beslut om att begära planbesked samt anta projektdirektiv för östra respektive södra Nántuna. Centerpartiet motsatte sig begäran om planbesked för södra Nántuna då vi anser att området är olämpligt att exploatera, samt förordade en försiktigare exploatering än den föreslagna i östra Nántuna. Vi uttryckte också kritik mot att inleda detaljplanering innan den fördjupade översiktsplanen antagits, liksom att påbörja utbyggnaden i planområdets västra delar.

Centerpartiet reserverade sig i mars 2021 mot förslaget till detaljplan för kapacitetsstark kollektivtrafik längs med sträckan Uppsala C-Gottsunda-Bergsbrunna. I samband med beslutet anförde vi att kompletterande utredningar behövdes för delar av sträckan samt att vi motsatte oss den föreslagna bron över Fyrisån mellan Ultuna och Nántuna.

Medborgardialog och planeringsprocess

Utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna är det största stadsbyggnadsprojekt som någonsin planerats i Uppsala kommun. Räknat i antal planerade bostäder så är de sydöstra stadsdelarna större än projekten för att bygga Gottsunda, Sävja och Stenhagen tillsammans. Därtill är de sydöstra stadsdelarna ett vida mer komplext projekt än bygget av Gottsunda, Sävja eller Stenhagen var. Dels för att det idag finns fler lagar och regler som måste tas hänsyn till vid storskalig exploatering, men framförallt för att Gottsunda, Sävja och Stenhagen i allt väsentligt uppfördes som helt nya stadsdelar. De sydöstra stadsdelarna föreslås emellertid byggas i och runt redan existerande och färdigbyggda boendemiljöer.

Utbyggnadens omfattning och komplexitet ställer stora krav på en god medborgardialog med dem som berörs. Krav som Centerpartiet anser att kommunen i den hittillsvarande processen misslyckats med att uppfylla.

Redan då kommunfullmäktige godkände avtalet om "Uppsalapaketet" 2018 efterlyste Centerpartiet en medborgardialog, och var kritiska mot att ingen sådan genomfördes innan avtalet undertecknades. Oavsett om medborgardialogen genomförts innan eller efter avtalets godkännande, så hade en medborgardialog i ett långt tidigare skede varit att föredra. Om kommunen tidigt aviserat att man planerat omfattande förändringar i området och efterfrågat de boendes önskemål, synpunkter och kommentarer så hade dessa kunnat ligga till grund för och arbetats in i förslaget till fördjupad översiktsplan. Som det nu är har kommunen lagt stora utredningsresurser på att ta fram det liggande förslaget. Därmed har också ett outtalat men starkt motstånd mot förändringar arbetats in i planen, eftersom de planeringsresurser som lagts på projektet lagts ned i onödan om planen ändras och behöver göras om. Centerpartiet tror att såväl den fördjupade översiktsplanen som efterföljande detaljplaner blir bättre om boende involveras och deras åsikter tillvaratas i ett tidigt skede. Det är de som bor på platsen som känner området och dess förutsättningar bäst. Därtill tror Centerpartiet att det skulle ha funnits en större acceptans för utbyggnaden bland dem som berörs om utbyggnaden utgått från deras önskemål och tagit deras synpunkter i beaktning.

Pandemin kom olägligt och har försvårat en god medborgardialog enligt vedertagen modell. Kommunen har genomfört flera digitala samrådsaktiviteter, där boende och andra intresserade dessvärre inte fått komma till tals på ett tillfredsställande sätt. Flera av aktiviteterna har varit monologer till medborgarna snarare än dialoger med medborgarna, där de boende helt saknat möjlighet att ställa frågor och uttrycka synpunkter. Vid andra aktiviteter har deltagare kunnat ställa frågor till kommunens företrädare via chatt. Vid dessa tillfällen har kommunen endast besvarat frågor medan åsikter och synpunkter enligt kommunens egna företrädare ignorerats och i förekommande fall även raderats. Vid kommunens senaste digitala medborgardialog isolerades därtill deltagarna från varandra så att de inte kunde ta del av vad övriga deltagare skrev i chatten.

Många boende i Bergsbrunna, Sävja och Nåntuna upplever att kommunen är ointresserad av deras åsikter och synpunkter, och att de sydöstra stadsdelarna ska byggas ut enligt kommunens planer oavsett vilka synpunkter som inkommer. Mot bakgrund av den otillfredsställande dialogen är denna uppfattning dessvärre lätt att förstå.

Det finns bra tekniska lösningar för att samla många människor och låta dem som vill bokstavligen komma till tals och uttrycka såväl frågor som synpunkter under ordnade former. Uppsala kommunfullmäktige sammanträder exempelvis digitalt en gång i månaden med cirka 150 mötesdeltagare. Varje deltagare har möjlighet att tilltala alla andra deltagare, och de som är anslutna till det digitala mötesystemet kan enkelt begära ordet och sätta upp sig på en talarlista. Liknande digitala mötesformer har testats i andra samrådssammanhang, dock ej i Uppsala kommun. Centerpartiet uppmanar Uppsala kommun att använda denna eller liknande digitala lösningar för att hålla digitala samrådsmöten, där alla som vill får komma till tals och både ställa frågor och uttrycka synpunkter. Vi är medvetna om att samrådsmöten av detta slag riskerar att bli både kostsamma och arbetsintensiva. Kommunen planerar emellertid en omfattande exploatering som innebär en total omdaning av cirka 10 000 Uppsalabors livsmiljö, något som saknar motstycke i kommunens historia. Centerpartiet menar att detta motiverar även en omfattande medborgardialog som saknar motstycke i kommunens historia.

Det finns enligt Centerpartiets uppfattning stora fördelar med att anta en fördjupad översiktsplan inför en större exploatering av ett sammanhållet område. Det ger en översiktlig bild av den tänkta utvecklingen i ett större område, det illustrerar kommunens vision för boende och andra berörda och det innebär att viktiga perspektiv som lätt tappas bort i detaljplanering – idrott, kultur, rekreation, med mera – förhoppningsvis tas med. Dessa fördelar tappas emellertid om kommunen inte inväntar den fördjupade översiktsplanen innan detaljplaneringen påbörjas. I augusti 2020 begärde kommunen planbesked för östra och södra Nantuna samt antog projektdirektiv för de två exploateringsprojekten. Just nu pågår med andra ord detaljplanering parallellt med den fördjupade översiktsplaneringen. Centerpartiet anser att detta är olyckligt och att kommunen ska pausa all detaljplanering inom de sydöstra stadsdelarna tills den fördjupade översiktsplanen godkännts. Då fokus ligger på den fördjupade översiktsplanen för de sydöstra stadsdelarna föreligger också en risk för att berörda uppfattar pågående detaljplanering som att kommunen försöker smyga igenom detaljplaner där medborgare inte hinner engagera sig förrän detaljplanearbetet redan är långt framskridet.

Enligt tidplanen ska den fördjupade översiktsplanen antas i december 2021. Givet att ingen medborgardialog föregick godkännandet av avtalet om Uppsalapaketet och att den hittillsvarande medborgardialogen kring de sydöstra stadsdelarna varit bristfällig förordar Centerpartiet att antagandet av den fördjupade översiktsplanen skjuts upp cirka ett år, till efter valet 2022. Vi anser att det är angeläget att områdets boende och Uppsalas väljare får tycka till om planerna för de sydöstra stadsdelarna i ett allmänt val innan vidare planering och projektering påbörjas. Man kan invända att väljarna hade denna möjlighet i valet 2018, men i detta skede fanns ingen officiell information från kommunen om planerna och Centerpartiet var det enda parti som aktivt drev frågan i valrörelsen. Många väljare hade därför inte uppmärksammat frågan när de röstade i valet 2018. Oavsett om den fördjupade översiktsplanen antagits eller ej vid valet 2022 så lär planerna för området bli en valfråga och det är tänkbart att de kan komma att revideras kraftigt efter valet.

Att redan innan valet 2022 gå vidare med planering och projektering enligt den fördjupade översiktsplanen vore således att äventyra stora summor av skattebetalarnas pengar.

- Uppsala kommun bör skyndsamt anordna digitala medborgardialoger där alla som vill får komma till tals och uttrycka sina synpunkter om den fördjupade översiktsplanen.
- Detaljplanering som sker parallellt med den fördjupade översiktsplaneringen ska pausas för att kunna utgå från den antagna fördjupade översiktsplanen.
- Den fördjupade översiktsplanen bör antas först efter valet 2022 för att ge Uppsalas väljare möjlighet att tycka till om exploateringsplanerna.

Planens prioriteringar och målbild

Exploatering av befintlig tätort

Det utställda förslaget till fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna ger i stora delar intryck av att kommunen tror sig arbeta med att etablera en helt ny tätort eller stadsdel. Centerpartiet kan inte nog understryka att utbyggnadsplanerna för de sydöstra stadsdelarna inte handlar om att bygga ny stad från grunden på jungfrulig mark, utan rör massiv exploatering i och runt den befintliga tätort som utgörs av Bergsbrunna, Sävja och Nåntuna samt inom ett välbesökt och mycket uppskattat rekreationsområde. Det kommunen nu föresatt sig är mer komplext och utmanande än att bygga en helt ny tätort. Utbyggnaden av en befintlig tätort kräver att hänsyn tas till befintliga invånarnas önskemål, områdets karaktär samt de problem och utmaningar som byggts in i tätorten sedan tidigare. Detta måste kommunen ta till sig och låta prägla den fortsatta planeringen.

- Kommunens fortsatta planering av området behöver präglas av medvetenhet om att projektet rör exploatering av en befintlig tätort och inte etableringen av en helt ny tätort.

För omfattande exploatering

En del av den fördjupade översiktsplanens målbild är att planområdet 2050 ska inhysa 21 500 nya bostäder. Centerpartiet förordar en grön och varsam stadsbyggnadspolitik, och anser därför att den föreslagna exploateringen är alldeles för omfattande. Utbyggnaden föreslås ianspråkta stora arealer oersättlig jordbruksmark och värdefull skogsmark. Den innebär också stora ingrepp och förändringar i den boendemiljö som de boende i området aktivt valt att bosätta sig i. Graden av exploatering är dessutom inte bara ett problem för de sydöstra stadsdelarna utan också för resten av kommunen. Dels så kräver den enorma investeringar som alla kommunens skattebetalare tvingas vara med och finansiera. Dels så sväljer den massiva exploateringen omfattande planeringsresurser och lägger en våt filt över utvecklingen i resten av kommunen. Detaljplanering i andra delar av kommunen har till exempel redan avbrutits för att de sydöstra stadsdelarna kräver planeringsresurser som tidigare avsatts för andra planer. Stadsbyggnadsförvaltningen har vidare identifierat koncentrationen av all kommunens utveckling till de sydöstra stadsdelarna som en riskfaktor som gör Uppsala kommun mindre attraktivt för fastighetsägare och byggherrar att investera i framöver.

Centerpartiet menar att 21 500 bostäder är en kraftig avvikelse från kommunens gällande översiktsplan, vilken anger att "minst 10 000 bostäder" kan byggas i planområdet. Då 21 500 bostäder är fler än 10 000 kan man förvisso hävda att det ryms inom begreppet "minst 10 000 bostäder". Om begreppet "minst 10 000 bostäder" rymmer varje antal bostäder som överstiger 10 000 bostäder är det emellertid så brett att det förefaller meningslöst att inkludera det som en vägledning i översiktsplanen. Med anledning av ovan beskrivna problem med den höga exploateringsgraden och skrivningen om minst 10 000 bostäder i kommunens översiktsplan anser Centerpartiet att exploateringen i området bör begränsas till max 12 500 bostäder. Dessa bör vidare koncentreras kring det nya stationsläget söder om Bergsbrunna, medan förtätning i resterande delar av området sker sparsamt och varsamt.

Avslutningsvis anges på flera ställen i det utställda förslaget till fördjupad översiktsplan att byggandet av 21 500 bostäder i de sydöstra stadsdelarna är något som regleras i avtalet med staten om Uppsalapaketet. Detta är direkt felaktigt och bör rättas i den slutgiltiga versionen. I avtalet om Uppsalapaketet anges att Uppsala kommun ska bygga 33 000 nya bostäder till 2050. Bilagt avtalet finns en promemoria som anger att inriktningen för bostadsbyggandet är att cirka 20 000 av bostäderna ska byggas i Bergsbrunna med omnejd. Denna inriktning, liksom den senare ökningen av antalet bostäder i planområdet från 20 000 till 21 500, är dock kommunens egen och inte statens. Centerpartiet anser att delar av de bostäder som planeras i de sydöstra stadsdelarna istället bör förläggas till kommunens kransorter, en idé som utvecklas under avsnittet *Inriktning för planens genomförande* nedan.

- Exploateringen i området bör begränsas till max 12 500 bostäder. Dessa bör koncentreras till det nya stationsläget söder om Bergsbrunna.
- Den felaktiga uppgiften att 21 500 bostäder i de sydöstra stadsdelarna regleras i avtalet med staten bör rättas i den slutgiltiga versionen av den fördjupade översiktsplanen.
- Delar av den bebyggelse som planeras i de sydöstra stadsdelarna och Södra staden bör istället förläggas till kommunens kransorter.

Vision för området saknas

I den fördjupade översiktsplanen saknar Centerpartiet en vision för området och vilken roll och funktion det ska ha i framtidens Uppsala. Planeringen för området utgår helt och hållet från de två nya järnvägsspåren till Stockholm och den tillkommande kapacitetsstarka kollektivtrafiken. Planens mest definierande drag är alltså att kommunen bygger ett område som är lätt att ta sig ifrån, och den underförstådda visionen för området förefaller vara en tät sovstad för människor som arbetar i Stockholm. Centerpartiet är positiva till bättre kommunikationer mellan Uppsala och Stockholm, liksom till ökad integration inom den större arbetsmarknadsregionen. Det är bra att kommunens invånare *kan* arbeta utanför kommunen, men kommunen bör inte ha som ambition att invånarna *ska* arbeta utanför kommunen. Kommunens ambition bör istället vara att Uppsala kommun ska kunna erbjuda sina invånare både boende, arbete och en meningsfull vardag. Vi ska vara en levande kommun som människor vill åka till, inte en sovstad som människor måste åka från.

- Den fördjupade översiktsplanen bör tydligare ange en vision för de sydöstra stadsdelarna som en levande kommun del där människor både kan bo, arbeta och ha en meningsfull vardag.

Övergripande om planens prioriteringar

Det som i planförslaget anges som prioriteringar är så allmängiltigt och brett formulerat att det finns skäl att ifrågasätta huruvida de alls utgör någon prioritering och vägledning i den fortsatta planeringen. Centerpartiet anser att planens prioriteringar bör utgöra en vägledning för hur målkonflikter ska hanteras i det fortsatta arbetet. Vad prioriterar kommunen exempelvis i avvägningen mellan bostadskvantitet och bostadskvalitet, mellan naturvärden och tillväxt eller mellan å ena sidan demokratisk förankring av byggplanerna och å andra sidan effektiv planläggning? Planens prioriteringar ger här ingen vägledning. Av andra delar av planen och planprocessen är det uppenbart att kommunen prioriterar kvantitet framför kvalitet, tillväxt framför natur och effektiv planläggning framför demokratisk förankring. Några motiv eller skäl för dessa avvägningar hittas emellertid inte i avsnittet om planens prioriteringar. Centerpartiet anser att planen behöver resonemang om hur framtida målkonflikter ska hanteras. För att klargöra kommunens prioriteringar i svåra avvägningar och vid behov justera dessa under utbyggnaden är det viktigt att utbyggnaden sker etappvis, att varje etapp utvärderas och att utvärderingarna får ligga till grund för det fortsatta arbetet. Planens övergripande prioriteringar och målbild bör vidare förankras politiskt bättre än vad som skett.

Gällande prioriteringen *inkluderande, produktiv och livskraftig* är Centerpartiet positiva till att hela projektet ska kännetecknas av delaktighet och handlingsfrihet. Det är viktigt att de markägare, byggherrar, arkitekter, entreprenörer och andra som ska medverka i projektet ges utrymme att bidra med sin kompetens så att inte hela projektet styrs ovanifrån av kommunen.

Centerpartiet ser också positivt på att den nya stadsmiljön ska vara *Resurseffektiv och klimatpositiv*. Det är också bra att de realistiska förslag om kommunalt subventionerade sågverk som fanns i tidigare förslag till fördjupad översiktsplan nu ersatts av mer generella skrivningar om effektivt resursutnyttjande.

Avseende prioriteringen *Grönskande stadsmiljö med karaktärsfull arkitektur av hög kvalitet* vill Centerpartiet understryka att arkitektur alltid existerar och får sin karaktär i ett sammanhang. Det som är god arkitektur på en plats är inte nödvändigtvis god arkitektur på en annan plats. Uppsala kommun bör eftersträva en arkitektonisk gestaltning av de sydöstra stadsdelarna som ger en god helhetsverkan. God arkitektur handlar vidare inte om att byggnader ska vara så kantiga som möjligt och sticka ut så mycket som möjligt från sin omgivning. Centerpartiet tycker det vore olyckligt om de sydöstra stadsdelarna blev idel anonyma och kantiga lådor utan karaktär och kännetecknande detaljer. Materialval och färgsättning är viktigt för en arkitektonisk helhetsverkan som är tillräckligt enhetlig för att inte kännas rörig och kaotisk samtidigt som den är tillräckligt varierad för att inte upplevas som stel och trist.

Apropå prioriteringen *Enkel och snabb att detaljplanelägga och bygga på ett ansvarsfullt sätt* så är Centerpartiet alltid positiva till effektivitet. Effektiviteten får dock inte ske på bekostnad av kvaliteten. En hastigt framarbetad detaljplan riskerar att bli ett hafsvverk där viktiga perspektiv och värden saknas.

Framförallt Sävja, men också Bergsbrunna och Nántuna är redan idag starkt präglad av närheten till naturen. Centerpartiet värnar den naturnära karaktären och är därför positivt inställda till att *Nära natur och omgivande landsbygd* är ett ingångsvärde i den fortsatta planeringen av tillkommande bebyggelse. Detta ingångsvärde bör bli mer tongivande i planen genom att mer jordbruksmark och

skog sparas. Centerpartiet står för närodlad politik och är naturligtvis nöjda med intentionen att närodlade livsmedel ska kunna köpas i de nya stadsdelarna. Vi är emellertid skeptiska till om kommunala satsningar på området är det bästa sättet att uppnå detta – närodlad och klimatsmart är starka trender på livsmedelsområdet och vi tror att marknaden är bättre lämpad att främja dylika lösningar än kommunala pekpinnar och riktlinjer.

- Planens prioriteringar är för allmängiltiga och intetsägande för att ge någon vägledning i målkonflikter i det fortsatta planeringsarbetet.
- Centerpartiet anser att kommunen ska sträva efter arkitektur som ger god helhetsverkan i sin omgivning.
- Effektivitet i detaljplaneringen är viktigt men får inte ske på bekostnad av kvalitet och viktiga värden såsom natur, idrott och rekreation, omgivande bebyggelses karaktär och demokratisk förankring.

Mark- och vattenanvändning år 2050

Mark och vatten

Begreppet *stadsdel* används på olika sätt i olika delar av utställningsdokumentet. I avsnittet *Utställningsförslaget i sammanfattning* anges exempelvis att sju nya stadsdelar ska byggas inom ramen för projektet med de sydöstra stadsdelarna. I avsnittet *Parker och rekreativsområden* anges dock att varje ny stadsdel ska förses med minst en ny stadsdelspark, men endast två sådana finns inritade i illustrationskartan över parker och rekreativsområden. Det är uppenbart att en stadsdel i det ena avsnittet inte motsvarar en stadsdel i det andra avsnittet. Begreppet bör för transparens och tydlighets skull definieras och förtydligas i den slutgiltiga versionen av den fördjupade översiktsplanen. I största allmänhet kunde den fördjupade översiktsplanen vinna på inkluderingen av en mer omfattande begreppsförklaring. Det skulle göra den mer transparent och lättförståelig.

Jordbruksmark är en ändlig och oersättlig resurs. För Centerpartiet är det därför angeläget att Uppsala kommun i möjligaste mån undviker att bebygga jordbruksmark. I det utställda förslaget till fördjupad översiktsplan för de sydöstra stadsdelarna är inriktningen att mer än 200 hektar jordbruksmark ska byggas. Dels en zon med primärt bostäder längs med järnvägens östra sida, dels en zon med primärt bostäder i planområdets nordligaste del, och dels åkern mellan Vilan och norra Uppsävja vilken föreslås byggas med någon form av idrottsanläggning. Centerpartiet anser att kommunen behöver vidta åtgärder för att bevara så mycket som möjligt av denna jordbruksmark. Det nordliga bostadsområdet kan med fördel strykas helt ur planen och idrottsplatsen bör kunna flyttas till en annan del av planområdet. Givet stationens placering blir det svårt att helt undvika att bebygga jordbruksmark öster om järnvägen, men kommunen bör i nära dialog med markägaren utreda möjligheterna att flytta åtminstone delar av bostäderna till skogsområdena i Söderby strax öster om järnvägen.

Centerpartiet anser inte att området från södra Nántuna och söderut utmed 255:an bör byggas då det kraftigt förstärker en ekologisk barriär. Naturen här skapar viktiga ekologiska samband mellan naturreservaten Norra Lunsen och Årike Fyris. Det spelar en central roll för hela områdets ekosystem och den

biologiska mångfalden. I nord-sydlig riktning planeras en spridningskorridor förbi Stordammen (som dock med fördel skulle kunna vara bredare), upp mot Vreten och vidare i riktning mot Uppsävja. En motsvarande spridningskorridor i öst-västlig riktning är minst lika viktig.

- Begreppet *stadsdel* behöver definieras, förtydligas och genomgående användas på samma sätt genom hela handlingen.
- Kommunen bör i större utsträckning undvika att bebygga jordbruksmark.
- Området från södra Nantuna och söderut utmed 255:an bör inte bebyggas då det behövs en spridningskorridor mellan naturreservaten Årike Fyris och Lunsen.

En del av Uppsala och huvudstadsregionen

I förslaget till fördjupad översiktsplan görs en poäng av att de sydöstra stadsdelarna ska vara och kännas som en del av Uppsala. Siktlinjer mot Uppsala stad, färgsättning som speglar stadens färger och broförbindelsen över Fyrisån anges som exempel på sådant som ska skapa och stärka Uppsalaidentiteten i området. Centerpartiet välkomnar delar av detta, men tror samtidigt inte att kommunen bör rädas utvecklingen av lokalsamhällen och lokala identiteter kopplade till dessa. Lokala samhällen och identiteter kan tvärtom vara en bas för gemenskap, samhällsengagemang och det sociala kit som gör ett samhälle till just ett samhälle, snarare än många människor som bara råkar bo på samma plats. Sådant som bidrar till en lokal identitet bör ur detta perspektiv uppmuntras snarare än förebyggas.

Däremot bör kommunen föresätta sig att de lokala identiteter som eventuellt växer fram i de sydöstra stadsdelarna och andra tätorter i Uppsala kommun inte står i motsats till Uppsalabo. Precis som det inte finns någon motsättning mellan att vara både Uppsalabo och svensk eller både Uppsalabo och Luthagenbo ska det inte finnas någon motsättning mellan att vara både Uppsalabo och "Sydöstra-staden-bo" eller "Nantunait".

- Kommunen bör uppmuntra snarare än förebygga en lokal identitet som kan inrymmas i identiteten Uppsalabo.

Gator och torg

Den kvartersstruktur som redovisas i utställningsförslaget är enligt Centerpartiet alltför detaljerad för en fördjupad översiktsplan och går på tvärs mot andra skrivningar i dokumentet om att projektet ska präglas av handlingsfrihet. Vi ser en uppenbar risk för att de nya delarna av de sydöstra stadsdelarna upplevs som stela och överdrivet repetitiva om kommunen redan i detta skede planerar kvartersstrukturen i detalj. För att den nya stadsmiljön ska kännas levande är det viktigt att det finns viss variation och att de byggherrar, arkitekter och andra aktörer som så småningom ska delta i projektet ges utrymme att påverka kvarterens utformning.

För att främja liv och rörelse i gaturummet förordar Centerpartiet också att kommersiella lokaler och/eller offentlig service eftersträvas på 75 procent av alla fasader som vetter mot torg. Av trivsel- och luftkvalitetsskäl bör alla torg också innehålla gröna och vegetativa inslag.

Det är däremot positivt att det tidigare förslaget till gatunät kompletterats med ett flertal smalare och mer gemytliga gator och gränder. Centerpartiet förordar att man ska bygga i mänsklig skala och 24 meter breda gator kan ur detta

perspektiv vara för brett. Man bör som huvudregel tydligt kunna se ansiktet på någon som går på andra sidan gatan. Hänsyn måste dock tas till trafikflöden, bebyggelsens höjd och tillräckligt ljusinsläpp i byggnaders nedre våningar.

De broar och hissar som planeras i området måste utformas så att de känns trygga även på kvällar och nätter. Det ska vara platser som alla människor använder för förflyttning, inte tillhåll för ljusskygga verksamheter eller plats för uppehälle.

Bil- och cykeltrafik bör separeras av grönstråk som är minst en meter breda. Separering av trafikslagen gör trafiken säkrare, och på vintern kan de gröna stråken användas som snöupplag. Utan separation av bil- och cykeltrafik finns risk för att den snö som plogas av vägen hamnar på cykelvägen. Därtill är det viktigt att gatunätet planeras inte bara utifrån trafik- och trivselperspektiv, utan också ur ett drift- och underhållsperspektiv för att hålla nere framtida kostnader. Resonemang om detta lyser med sin frånvaro i den fördjupade översiktsplanen.

I planförslaget förs resonemang om att gaturummet kan användas för lek och spel. Det förekommer även exempelskisser där lekplatser placerats i gaturummet ihop med filer för cykel- och biltrafik. Intentionen är god och Centerpartiet är positiva till ett flexibelt gaturum som kan förändras och anpassas efter behov. Centerpartiet är dock mycket skeptiska till att uppmuntra till lek i direkt anslutning till bil- och cykeltrafik. I synnerhet som tanken är ett kontinuerligt gatunät utan återvändsgränder, vilket innebär att i princip samtliga gator kommer användas för genomfart och inte bara för angöring. En given ingång i planeringen av gator och torg bör vara att minimera risken för olyckor och att främja god framkomlighet.

Planförslaget diskuterar också det faktum att barns rörelsefrihet begränsats kraftigt de senaste decennierna, och att huvudorsaken till detta är vårdnadshavares oro för trafikolyckor. Detta gör ovan beskrivna planeringsinriktning om gaturummet som lekplats än mer tveksam, men manar också till eftertanke om planen som helhet. Kommunen föreslår att stora ytor skog intill befintlig bebyggelse ska avverkas för att ge plats för bostäder och gator i tät stadsmiljö. Inriktningen för de sydöstra stadsdelarna lär därmed bidra till, snarare än motverka, barns begränsade rörelsefrihet. Risken för trafikolyckor är avsevärt mycket högre på en gata, också en sparsamt trafikerad sådan, än i en skog. Uppsala kommun förtjänar i sammanhanget kritik för att nyligen ha antagit ett program för barns utemiljö där Boverkets rekommendationer avseende yta per barn underskrids. Centerpartiet anser att kommunen bör göra plats för barn på skolgårdar istället för att uppmuntra till lek i gaturummet.

- Den redovisade kvartersstrukturen är för detaljerad för en fördjupad översiktsplan.
- Det är positivt att flera gator gjorts smalare, och fler gator i mänsklig skala kan övervägas där så är möjligt med hänsyn till trafikflöden, bebyggelsehöjd och ljusinsläpp.
- Broar och hissar måste utformas så att de upplevs som trygga dygnet runt.
- Bil- och cykeltrafik bör separeras av grönstråk på minst en meter.
- Gatunätet behöver planeras utifrån ett drift- och underhållsperspektiv för att hålla nere framtida kostnader för reparationer, plogning, sopning, mm.
- Alla torg bör innehålla gröna inslag och ha kommersiella eller offentliga lokaler på 75 procent av fasaderna.

- Centerpartiet tillstyrker ambitionen om flexibla gaturum men avråder från att planera gaturummen som platser för lek och spel. Om kommunen går vidare med dessa planer måste det utredas och ordentliga konsekvensanalyser göras.

Parker och rekreationsområden

Det är bra att tillgänglighetsmålen för sociotopsmål lyfts in och förtydligats i den fördjupade översiktsplanen, detta var något som Centerpartiet efterlyste i sitt yttrande över planen då den var ute på samråd.

Centerpartiet ställer sig positiva till att skolgårdar och förskolegårdar kan ingå som del av gröna stråk. De bör emellertid vara tydligt inhägnade eller avgränsade på annat sätt för att säkerställa att de blir trygga platser reserverade för barns lek och rörelse. Följaktligen är det viktigt att cykelvägar, trottoarer, rekreationsstigar och liknande går längs med utkanten av de gröna stråken så att inte skolgårdarna blir allmänna passager. Det är också viktigt att parker, rekreationsområden och grönstråk nära skolor och förskolor inte används som motivering för skol- och förskolegårdar av otillräcklig storlek. Parkerna ska tillgodose allmänhetens behov av grönska och rekreation, inte skolors behov av lek- och vistelseytor för barn. Både för barnens trygghet och allmänhetens tillgång till parker och rekreationsområden av god kvalitet är det således viktigt med väl tilltagna skol- och förskolegårdar. Alla trafikslag, även cyklar, bör separeras från lekande barn.

Ambitionen att spara träd och annan natur i tillkommande stadsmiljöer är god. Centerpartiet förordar att olika typer av träd och annan natur bör sparas i stadsmiljön, inte bara eller primärt tallar. I möjligaste mån bör kommunen också sträva efter att spara sammanhängande naturområden. Dels för att skapa variation och trivsel, dels för att en blandning av träd och natur stärker den biologiska mångfalden och förutsättningarna för pollinerande insekter att överleva och frodas i stadsmiljö. Det stämmer att just tallar som nämns särskilt i förslaget är särskilt motståndskraftiga mot förändringar, men även andra träd kan klara omställningen om de ges rätt förutsättningar. Centerpartiet vill se att trädens höjd i så stor utsträckning som möjligt matchar kringliggande byggnaders höjd för att ta ned byggnadernas skala.

De två stadsdelsparkerna som planeras är för få till antalet för att uppfylla planens intention om en stadsdelspark i varje stadsdel. De föreslagna stadsdelsparkerna föreslås placeras i planområdets utkanter. Dessa placeringar innebär att merparten av planområdets framtida invånare kommer ha långt till båda parkerna, vilket i sin tur sannolikt leder till större slitage på Lunsen och området runt Stordammen. De perifera placeringarna minskar vidare parkernas attraktivitet. Dels för att placeringen i bebyggelsens utkant gör besökare mer utsatta för väder och vind, dels för att de ligger intill områdets mest trafikerade och bullriga transportstråk (väg 255 respektive järnvägen). För att öka parkernas tillgänglighet och attraktivitet samt för att bättre knyta samman hela området bör mer centrala placeringar eftersträvas. Generellt vill Centerpartiet att det är eftersträvänsvärt att parker huvudsakligen omges av bostäder och inte gator för att barn ska kunna leka tryggt i dem.

I planområdets östra utkant har ett utredningsområde för en kommunal ridanläggning tillkommit sedan den fördjupade översiktsplanen var ute på samråd. Centerpartiet ifrågasätter huruvida detta är en lämplig placering av en ridanläggning. Den närmaste bebyggelsen är huvudsakligen hotell, kontor handel. I förhållande till merparten av såväl existerande som planerade bostäder

i planområdet ligger utredningsområdet på "fel" sida av både järnvägen och angöringsvägen till E4:an. Centerpartiet vill uppmana kommunen att istället överväga placering av en ridanläggning i närheten av Nåntuna gård i områdets västra delar. I detta läge är den närmaste bebyggelsen istället bostäder och här existerar redan mycket hästverksamhet varför synergier skulle kunna uppnås. Centerpartiet anser vidare att kommunen bör eftersträva en föreningsdriven ridanläggning snarare än en kommunal.

Den idrottsinfrastruktur som föreslås tillkomma i området ligger precis som de två stadsdelsparkerna i planområdets utkanter. Detta minskar anläggningarnas tillgänglighet och attraktivitet. Det måste beaktas att det i stor utsträckning kommer vara barn och unga som nyttjar anläggningarna, varför det är viktigt att de finns nära människor och är lätta att ta sig till. Många föräldrar kan vara avogt inställda till att släppa iväg små barn själva för att ta sig till träning genom tät bebyggelse. Centerpartiet anser därför att kommunen bör utreda andra möjliga placeringar av idrottsanläggningarna, i synnerhet den som föreslås mellan Vilan och Uppsävja, då denna ligger på åkermark. Ur ekonomiskt hänseende är områdena antagligen väl valda då mark i områdets utkanter är mindre värdefull än mark mer centralt i området. Ekonomin är en viktig aspekt, Centerpartiet tror dock att det går att hitta lösningar som är både bättre men ändå ekonomiskt gångbara. Ur ekonomiskt hänseende är det bästa kommunen kan göra att planera ett attraktivt område där människor vill bo och företag vill etablera sig. Det ger högre markpriser och bidrar till finansiering av nödvändig kommunal välfärd och infrastruktur.

- Skolgårdar får gärna ingå i gröna stråk, men bör vara tydligt avgränsade och cykelvägar och trottoarer bör gå utanför skolgårdarna och inte genom dem. Gröna stråk runt skolgårdar får inte användas som argument för skolgårdar av otillräcklig storlek.
- Kommunen ska ha som ambition att spara olika typer av träd och annan natur i stadsmiljön. Trädens höjd bör matcha kringliggande byggnaders höjd.
- Centralare placering av stadsdelsparkerna bör eftersträvas för att förbättra deras attraktivitet och tillgänglighet.
- Ridanläggning bör i första hand utredas i närheten av Nåntuna gård i områdets västra delar. Ridanläggningen bör drivas i föreningsregi.
- Alternativa placeringar av tillkommande idrottsinfrastruktur bör utredas för att öka anläggningarnas tillgänglighet och attraktivitet. Det gäller i synnerhet den anläggning som planeras på åkermark i planområdets norra del.

Bebyggelse

Centerpartiet är positivt inställda till att den tillkommande bebyggelsen ska bestå av både villor, radhus, hyresrätter och bostadsrätter. Vi tycker också det är bra att utställningsförslaget innehåller fler villor och radhus än det första förslaget till fördjupad översiktsplan. Centerpartiet avråder emellertid från den fördjupade översiktsplanens idéer om att i varje kvarter blanda småhus och flerfamiljshus. En sådan blandning riskerar att leda till bostadsområden som upplevs röriga och karaktärlösa. Att bygga boendemiljöer som upplevs som trygga, trivsamma och vackra handlar till stor del om att hitta en balans mellan å ena sidan regelbundenhet och symmetri och å andra sidan variation. Ett område som är alltför regelbundet kommer upplevas som stelt, monotont och tråkigt. Ett område med alltför stor variation i bebyggelsen – av det slag som föreslås i den fördjupade översiktsplanen – kommer upplevas som rörigt, ogenomtänkt och

främmande. Även om själva bebyggelsen inte bör vara så radikalt varierad som föreslås i den fördjupade översiktsplanen så ser Centerpartiet gärna att olika upplåtelseformer, liksom bostäder i olika prisklasser, blandas i samma kvarter och områden.

Enligt planförslaget ska tillkommande bebyggelse vara som högst runt det nya stationsläget och utmed kollektivtrafikboulevarden. Centerpartiet tycker i huvudsak att det är en sund planeringsinriktning, men vill återigen trycka på att kommunen utvecklar och förtätar en redan existerande tätort. De existerande områdenas karaktär måste beaktas och respekteras i kommande detaljplanering. Som exempel består Gotlandsresan i Sävja, som ligger direkt norr om den tänkta kollektivtrafikboulevarden, huvudsakligen av tegelhus i två våningar. Centerpartiet anser att det vore olämpligt att uppföra betong- eller trähus i åtta våningar mellan kollektivtrafikboulevarden och Gotlandsresan, då detta skulle förstöra området karaktär och ge upphov till en boendemiljö där upplevelsen blir att hus placerats ut slumpmässigt och utan eftertanke. Gällande Sävja i stort så var ett viktigt värde vid området planering i slutet av 80-talet att det skulle kännetecknas av "hus i skog" – Centerpartiet tycker det är viktigt att denna karaktär bevaras.

I ett så omfattande projekt som utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna kommer misstag antagligen att göras. Därför anser Centerpartiet att det är oklokt att redan i detta skede planera både väldigt stort och väldigt tätt, i synnerhet som byggnationen i många fall avgränsas av åkermark och känsliga naturmiljöer. Om behov missas i planeringen blir de svåra att tillgodose i efterhand när det saknas ytor för att bygga till de saknade behoven.

Stadsnoden runt stationsläget söder om dagens Bergsbrunna är den enda delen av planområdet där planerna i sanning går ut på att bygga ny stadsmiljö, snarare än att förtäta befintliga boendemiljöer. Tillkommande bebyggelse här riskerar inte att radikalt förändra befintliga invånares boendemiljö. Därför anser Centerpartiet att bebyggelsen här kan vara både tätare och högre än i resterande delar av planområdet, och är därför positiva till att bebyggelse högre än åtta våningar ska prövas särskilt i detaljplaneringsskedet. Det är emellertid viktigt att kvarter och byggnader utformas så att solinstrålning prioriteras, även i marknivå. Centerpartiet skulle vidare gärna se en eller ett fåtal märkesbyggnader i närheten av stationen som är signifikant högre än övrig bebyggelse i noden. En sådan byggnad skulle skapa siktlinjer mot Uppsala innerstad från den del av planområdet som ligger längst från staden, liksom göra stadsnoden synlig från staden. Den skulle dessutom bli ett landmärke som dels bygger identitet och varumärke, dels går att orientera sig utifrån på samma sätt som man i centrala Uppsala kan orientera sig utifrån domkyrkan.

Förslaget till fördjupad översiktsplan innehåller nya bostäder på fastigheter ägda av samfälligheter och bostadsrättsföreningar som deklarerat att de inte avser sälja någon mark för storskalig exploatering. Kommunen bör redan i ett tidigt skede vara tydliga med om man avser expropriera denna mark, och avser man inte det bör bebyggelsen strykas i den slutgiltiga versionen av den fördjupade översiktsplanen. Centerpartiet avråder bestämt från expropriering och kommer inte ställa sig bakom något sådant förslag annat än för exceptionellt angelägna allmänna ändamål. Bostadsbyggande i ett område vi inte anser bör byggas överhuvudtaget (södra Nåntuna) är inte ett sådant ändamål.

Uppsalas arkitektur behöver utvecklas och slentrianmässiga lösningar måste motverkas. För att skapa en trivsamt och attraktiv miljö förordar Centerpartiet att

kommunen tar ett arkitektoniskt helhetsgrepp om de nya stadsdelarna, i synnerhet den nya stadsnoden vid stationen. För att säkerställa tillräcklig regelbundenhet och igenkänningsfaktor kan kommunen till exempel för varje område sätta ramar för bebyggelsens gestaltning genom att ange byggnadshöjder, möjliga fasadmateriell och en färgskala, medan tillräcklig variation säkerställs genom att byggherrarna inom dessa ramar ges full handlingsfrihet. I anslutning till befintlig bebyggelse i Sävja och Nåntuna bör sådana gestaltungsramar ta avstamp i den existerande bebyggelsen och syfta till att de nya byggnaderna ska anpassas efter befintlig arkitektur.

Centerpartiet anförde i sitt tidigare samrådsyttrande att det är viktigt att ny bebyggelse i området utgår från och tillvaratar de förutsättningar som ges av naturen, exempelvis den varierande topografin. Vi välkomnar att detta arbetats in i det nya förslaget till fördjupad översiktsplan.

Det är också positivt att klimatambitionerna för den nya bebyggelsen är högt satta. Centerpartiet vill att ny bebyggelse ska tillvarata nya forskningsrön och ny grön teknik för att göra byggnaderna klimatsmarta och energisnåla. Centerpartiet ser gärna trähus där så är lämpligt med hänsyn till befintlig bebyggelsens karaktär. Fasadmateriell som når låga maxtemperaturer då solen ligger på under somrarna bör prioriteras för att minska *urban heat island*-effekten. Tak med solceller bör så långt som möjligt också beläggas med gröna tak för att höja solcellernas verkningsgrad och för att reducera solcellernas uppvärmningseffekt. Av samma skäl, men också av trivsel-, hållbarhets- och attraktivitetsskäl, förordar Centerpartiet att asfalt undviks i möjligaste mån till förmån för exempelvis natursten.

Centerpartiet vill vidare att kommunen utreder uppvärmning av rörelseytor såsom torg och trottoarer vintertid. Is- och snöfria underlag ökar trafiksäkerheten, förebygger fallolyckor samt sparar pengar i vägunderhåll. Detta skulle kunna motivera den högre investeringskostnaden och extra driftkostnaden för uppvärmningssystemet.

- Småhus och större flerfamiljshus bör inte blandas i samma kvarter. Kommunen bör eftersträva en balans mellan regelbundenhet och variation i den nya bebyggelsen.
- Centerpartiet står bakom ambitionen att bygga högre kring stationsläget och utmed kollektivtrafikboulevarderna, men anser att denna ambition måste nyanseras av respekt för befintliga boendemiljöers karaktär.
- Centerpartiet är positiva till högre och tätare bebyggelse i stadsnoden och ser gärna att noden utmärks av en högre märkesbyggnad synlig från staden.
- Kommunen bör tydliggöra eventuella avsikter att expropriera privat mark.
- Gestaltungsramar avseende exempelvis färgsättning och fasadmateriell bör sättas för att bebyggelsen ska ge ett sammanhållet, genomtänkt, luftigt och modernt intryck. Gestaltungsramarna för ny bebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse bör influeras av tidigare bebyggelse.
- Centerpartiet välkomnar att topografi och andra naturliga skillnader i planområdet ska tillvaratas snarare än slätas ut och byggas bort.
- De nya byggnaderna bör i så stor utsträckning som möjligt vara energisnåla passivhus. Där så är möjligt med hänsyn till områdets karaktär bör byggnaderna uppföras i trä.
- Asfalt bör av miljö-, klimat- och attraktivitetsskäl undvikas i möjligaste mån till förmån för exempelvis natursten.
- Kommunen bör utreda uppvärmning av rörelseytor vintertid.

Hållbara tekniska försörjningssystem

Centerpartiet tycker i huvudsak att inriktningen med ett toppmodernt tekniskt försörjningssystem uppbyggt kring multihubbar är positiv och spännande. Vi vill emellertid påtala vikten av att beredskapsperspektivet finns med i planeringen av systemet. När många behov och tjänster såsom sopsortering, parkering och varuutlämning koncentreras till en enda byggnad kan det få stora konsekvenser för de boende om byggnaden av någon anledning skulle bli tillfälligt otillgänglig. Boende behöver kunna sortera sina sopor och komma åt sina bilar även vid exempelvis infrastrukturarbeten i eller runt multihubbarna. Om multihubbarna också ska vara noder i områdets el- och vattenförsörjning och/eller fiberdragning är det viktigt att det finns redundans och delvis parallella system så att inte boende blir helt utan el, vatten eller internet vid reparationer och underhåll.

- Beredskapsperspektivet måste beaktas i utformningen av de tekniska försörjningssystemen och multihubbarna.

Transportinfrastruktur och trafik

Centerpartiet är kritiska till att nyttan med två extra spår mellan Uppsala och Stockholm mer eller mindre byggs bort i och med den omfattande byggnation som föreslås i de sydöstra stadsdelarna. Före pandemin pendlade cirka 17 000 personer dagligen från Uppsala till Stockholm. Detta tangerar taket för vad de två befintliga järnvägsspåren klarar av. Givet den föreslagna utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna och Södra staden beräknas cirka 16 000 personer dagligen ta tåget till Stockholm från Bergsbrunna station år 2050. Med andra ord tangeras då taket för vad de fyra spåren klarar av.

Centerpartiet anser vidare att det är av stor vikt att både SJ:s regionaltåg och SL/UL:s pendeltåg stannar vid Bergsbrunna station i båda riktningar. Kommunen behöver snarast inleda en dialog med relevanta parter för att säkerställa att så sker. Om endast pendeltågen stannar vid Bergsbrunna station blir de Sydöstra stadsdelarna mindre attraktiva för företag att etablera sig i, liksom för människor att bosätta sig i. Detta påverkar naturligtvis markpriserna och kommer göra det svårt för kommunen att finansiera nödvändiga kommunala investeringar i området.

Så länge Bergsbrunna station endast trafikeras av pendeltåg blir dessutom den tänkta kapacitetsstarka kollektivtrafiklänken mellan Gottsunda och Bergsbrunna helt överflödigt. Hela motivet till att anlägga denna kollektivtrafiklänk är att det behövs ett snabbt och effektivt sätt för människor att ta sig till det nya stationsläget i Bergsbrunna och därmed korta restiden för Stockholmspendlare. Hela detta resonemang faller om Bergsbrunna station endast trafikeras av pendeltåg. Restiden med kapacitetsstark kollektivtrafik från stadsnoden i Gottsunda beräknas bli cirka 15 minuter både till Uppsala resecentrum och Bergsbrunna station. Eftersom regionalstågen som avgår från Uppsala resecentrum är framme i Stockholm fortare än ett pendeltåg som avgår samtidigt från Bergsbrunna finns ingen poäng för pendlare boende i Södra staden med att åka till Bergsbrunna och ta pendeltåget därifrån. Med nuvarande plan för tågtrafiken kommer alltså i princip samtliga Stockholmspendlare i Södra staden att i första hand ta sig till Uppsala resecentrum. För dem som bor och kommer att bo i de sydöstra stadsdelarna finns därtill liten nytta av kollektivtrafiklänken till Gottsunda. Ingen kommer använda kollektivtrafiklänken för att ta sig in till centrala Uppsala då denna resa kommer gå fortare med såväl buss som med tåg. Det är viktigt att nya målpunkter för arbetspendling inom kommunen utreds, något som inte beaktats i utformningen av de sydöstra

stadsdelarna. Många av området invånare kommer sannolikt arbeta i det växande verksamhetsområdet kring Fyrislund och Boländerna.

Under förutsättning att Uppsala kommun får löfte om att Bergsbrunna station ska trafikeras också av regionaltåg förordar Centerpartiet Bus Rapid Transit (BRT, dubbelledade elektriska bussar) som kapacitetsstark kollektivtrafiklösning. Uppsala kommun och Region Uppsala utredde 2016 förutsättningarna för BRT respektive spårväg i Uppsala. Denna utredning konkluderade att BRT i de flesta avseenden var fördelaktigt för Uppsala. På fordonsnivå har BRT något lägre kapacitet än spårväg, men på systemnivå har BRT högre kapacitet eftersom systemet möjliggör högre turtäthet – spårväg kräver flera minuters säkerhetsavstånd mellan fordonen. BRT ger dessutom upphov till mindre påverkan på klimat och miljö. Sist men inte minst så är BRT ett mer flexibelt kollektivtrafiksystem än spårväg – en BRT-sträckning kan dras om efter hur samhällets behov förändras. En spårväg ligger emellertid där den ligger och kan inte flyttas annat än till mycket stor kostnad. BRT är därtill en förhållandevis ny och framtidssäker teknik som fortfarande utvecklas och kommer bli bättre med tiden, medan spårväg är en gammal och delvis föråldrad teknik.

Spårvägsförespråkare framhåller förvisso att det faktum att spårväg är ett statistiskt kollektivtrafiksystem utan dynamik och flexibilitet är en fördel som kan erbjuda alternativa finansieringslösningar. De menar att eftersom en spårväg inte kan flyttas medför den större ökning av markvärden än exempelvis en BRT-sträckning. Genom så kallad värdeåterföring tänker sig kommunen att markägare längs med en eventuell spårvägssträckning ska åläggas att betala höga avgifter till kommunen för att finansiera spårvägen. Centerpartiet är dock skeptiska till detta förfarande. För det första så finns stora juridiska oklarheter kring värdeåterföring och det är långt från säkert att kommunen kan nyttja den finansieringsmodellen. För det andra så är det väl belagt att närhet till bra kollektivtrafik leder till högre markvärden – det empiriska stödet för att just spårväg skulle leda till större markvärdeökning än andra kollektivtrafikslag är emellertid svagt. För det tredje så går detta på tvärs mot ambitionen om att bygga billigare bostäder – markägare som tvingas betala höga avgifter till kommunen för att värdet på deras mark ökar kommer kompensera detta genom högre hyror eller priser för de bostäder som byggs på marken. För det fjärde så kommer värdeåterföringen att drabba enskilda, samfälligheter och bostadsrättsföreningar som redan finns i Nåntuna och Sävja, möjligen även i Bergsbrunna. Centerpartiet tycker inte det är rätt att personer som bor i färdigbyggda områden – och som därmed inte kommer tjäna något på framtida exploatering av sin mark – ska åläggas höga avgifter för att finansiera en spårväg de aldrig efterfrågat.

Oavsett om kommunen väljer spårväg, BRT eller något annat så kommer ett nytt kapacitetsstarkt kollektivtrafiksystem behöva en ny depå där fordon kan förvaras, underhållas och repareras. Enligt förslaget till fördjupad översiktsplan skall depån förläggas till de sydöstra stadsdelarna, öster om Fyrisån. Detta menar Centerpartiet är problematiskt givet att hela behovet av kapacitetsstark kollektivtrafik finns mellan Södra staden och centrum, det vill säga väster om Fyrisån. Den planerade bron över Fyrisån är omgärdad av åtskilliga frågetecken och blir sannolikt försenad om den alls kan byggas. Således finns en uppenbar risk för att Uppsala kommun investerar miljardtals kronor i ny infrastruktur väster om ån som sedan inte kan användas för att depån och fordonen finns öster om ån.

Ett av de största enskilda investeringsobjekten kopplat till utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna är den kilometerlånga bro som planeras över Fyrisån mellan Ultuna och Nåntuna. Centerpartiet har tidigare varit försiktigt positiva till en bro över Fyrisån i höjd med Ultuna och Nåntuna. Då broprojektet svällt i omfattning och tidiga utredningar visat på allvarliga potentiella konsekvenser för Uppsalas dricksvatten måste vi emellertid avstyrka den föreslagna broförbindelsen av både ekonomiska, ekologiska och estetiska skäl. Att uppföra en bro som är cirka en kilometer lång är inte motiverat för att överbrygga en å som på platsen är cirka 50 meter bred. I synnerhet inte som bron ska gå rakt igenom Årike Fyris, ett naturreservat som enligt den fördjupade översiktsplanens hållbarhetsbedömning har högsta naturvärde. Med den mer försiktiga utbyggnad av de sydöstra stadsdelarna som Centerpartiet förordar, koncentrerad kring det nya stationsläget söder om Bergsbrunna, är bron heller inte nödvändig. Så länge inte Bergsbrunna station ska trafikeras av regionalståg behövs den sannolikt inte ens med den massiva utbyggnad som är den kommunens huvudinriktning. Centerpartiet tycker därför att kommunen oavsett exploateringsgrad i de sydöstra stadsdelarna bör utreda alternativa infrastruktur- och trafiklösningar. Kommunen bör i den fortsatta planeringen också ta höjd för att bron eventuellt inte kan byggas, eller åtminstone blir kraftigt försenad. Det finns åtskilliga ekonomiska, ekologiska och juridiska frågetecken kopplade till en så lång bro i ett så känsligt naturområde. Om kommunen trots allt framhärskar med brobygget så förordar Centerpartiet en lågbro för att minimera materialåtgång och påverkan på vyerna i Årike Fyris, samt för att bron ska vara attraktiv också för cyklister.

Angöring till E4:an utreds av Trafikverket parallellt med den fördjupade översiktsplanen. Givet att trafikplatsens placering och påfarternas dragning inte är bestämd anser Centerpartiet att den fördjupade översiktsplanen bör innehålla flera möjliga alternativ till infrastrukturutbyggnad som tar hänsyn till olika utbyggnadsalternativ. För att spara så mycket jordbruksmark som möjligt ser Centerpartiet gärna en så sydlig dragning av angöringsvägen som möjligt.

Väg 255 ska enligt förslaget till fördjupad översiktsplan omvandlas till stadsgata. Detta förslag förefaller påfallande ogenomtänkt och Centerpartiet avstyrker det bestämt. De sydöstra stadsdelarna planeras med målsättningen att max 20 procent av resorna i området ska ske med bil 2050, att jämföra med cirka 37 procent 2015 enligt den trafikmätning kommunen genomförde då. Detta är en lovvärd ambition som Centerpartiet inte har några invändningar emot. Det är emellertid viktigt att kommunen beaktar att man också med denna ambition planerar för en dramatisk ökning av biltrafiken i området. En halvering av *andelen* bilresor till 2050, parallellt med en femdubbling av antalet invånare ger vid handen en ökning av *antalet* bilresor med 150–200 procent. I sammanhanget är det även viktigt att påtala att väg 255 inte bara används för bil- och bussresor från, till och inom de sydöstra stadsdelarna. Det är också en viktig pendlingsrutt till Uppsala för personer boende i Märsta, Knivsta och Alsike. Också de två sistnämnda orterna planerar en omfattande utbyggnad inom ramen för Uppsalapaketet. Kommunens ambition att öka antalet bilresor inom planområdet med 150–200 procent till 2050 blir svår för att inte säga omöjlig att kombinera med ambitionen att väg 255 ska bli en levande stadsgata. Råbyvägen i centrala Uppsala kan här tjäna som ett avskräckande exempel. Kommunens ambition att förvandla vägen från trafikled till stadsgata har lett till konstant köbildning och tidvis trafikinfarkt längs med vägen trots att antalet resande här inte alls ökat i samma utsträckning som planeras för väg 255.

Centerpartiet bedömer att den genomfartsled för biltrafik i öst-västlig riktning som föreslås genom de sydöstra stadsdelarna är otillräcklig. Denna genomfartsled behöver vara väl tilltagen då den kommer användas av många människor för att angöra E4:an. Enligt den decemberöverenskommelse som 2020 slöts mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Liberalerna och Miljöpartiet i Uppsala ska den planerade broförbindelsen mellan Ultuna och Nånstuna dessutom vara öppen för personbilstrafik. Om bron byggs och öppnas för personbilstrafik måste kommunen i planeringen av de sydöstra stadsdelarna beakta att vägen genom de sydöstra stadsdelarna blir den närmaste vägen till E4:an inte bara för boende i området utan också för alla boende i Gottsunda, Ultuna, Ulleråker Rosendal, Bäcklösa och delar av Sunnersta. År 2050 beräknas dessa stadsdelar hysa en befolkning på runt 70 000 personer, genomfartsleden genom de sydöstra stadsdelarna måste dimensioneras därefter.

Generellt anser Centerpartiet att infrastrukturens kapacitet i planområdet måste planeras med goda marginaler. Förslagsvis bygger kommunen initialt infrastruktur med den kapacitet som beräknas behövas, men med väl tilltagna grönstråk utmed vägen. Visar det sig senare att den byggda kapaciteten är otillräcklig kan gator och vägar enkelt breddas för att hantera större trafikflöden. Om kapaciteten däremot är tillräcklig kan grönstråken med fördel utvecklas till parkområden, plats för uteserveringar eller liknande. Det är i sammanhanget viktigt att poängtera att det inte går att göra tvärtom – om kommunen planerar infrastruktur med otillräcklig kapacitet och utan marginaler samt placerar bebyggelse tätt intill vägen har man permanent byggt in trafikinfarkter i den nya stadsmiljön.

Centerpartiet vill också trycka på vikten av att området planeras med utgångspunkten att det ska vara enkelt, smidigt och billigt att leva utan bil, snarare än att det ska vara svårt, krångligt och dyrt att leva med bil. För överskådlig framtid kommer somliga människor behöva bilen exempelvis på grund av att deras arbeten kräver det. Dessa personer ska inte straffas för det. Även personer som huvudsakligen klarar sig utan bil har emellanåt behov av bil, till exempel i samband med flyttar eller stora inköp. Således är det viktigt att alla bostäder går att angöra med bil, även om de ligger utmed gator som inte är tänkta att vara bilgenomfarter.

Framtidens bilar och bussar kommer i huvudsak vara elektriska. Den fördjupade översiktsplanens avsnitt om transportinfrastruktur behöver beakta detta och bör adressera hur utbyggnaden av områdets elinfrastruktur ska koordineras med utbyggnaden i övrigt, i synnerhet uppförandet av multihubbarna. Avslutningsvis är det viktigt att de multihubbar som bland annat är tänkta att vara parkeringshus har tillräckligt med parkeringar inte bara för boende i området utan också för besökare.

- Det är av stor vikt att både regionaltåg och pendeltåg stannar vid Bergsbrunna station i båda riktningar.
- Givet nuvarande plan för tågtrafiken mellan Uppsala och Stockholm finns ingen poäng med en kapacitetsstark kollektivtrafiklänk mellan Gottsunda och Bergsbrunna.
- En eventuell kapacitetsstark kollektivtrafikförbindelse mellan Bergsbrunna och Gottsunda bör vara BRT.
- Nyttan av den föreslagna broförbindelsen mellan Ultuna och Nånstuna är inte tillräcklig för att motivera de ekonomiska, ekologiska och estetiska nackdelarna.

- Kommunen bör utreda alternativ till broförbindelsen. Kommunen behöver också planera för att bron eventuellt inte kan färdigställas, åtminstone inte enligt tänkt tidplan.
- FÖP:en bör innehålla flera alternativa infrastrukturplaner beroende på var E4:ans trafikplats placeras. Kommunen bör eftersträva en så sydlig placering som möjligt.
- Centerpartiet avstyrker bestämt ambitionen att förvandla väg 255 till stadsgata.
- Den öst-västliga genomfartsleden för biltrafik har sannolikt för låg kapacitet, i synnerhet om den planerade broförbindelsen blir av.
- Infrastrukturen bör planeras med högre kapacitet än vad som bedöms behövas när området är fullt utbyggt, men hela kapaciteten behöver inte byggas ut från början.
- Det ska vara enkelt, smidigt och billigt att leva utan bil i de sydöstra stadsdelarna, utan att det för den skull är svårt, krångligt och dyrt att leva med bil.
- Multihubbarna måste ha tillräckligt med parkeringsplatser inte bara för boende utan också för besökare.

Vatten

Också ur vattenperspektivet är den planerade bron över Fyrisån problematisk. Av den fördjupade översiktsplanens hållbarhetsbedömning framgår att broförbindelsen kan innebära stor negativ påverkan på Uppsalas vattentäkt. Även den miljöutredning som gjorts av den föreslagna sträckningen av kapacitetsstark kollektivtrafik anger att bron innebär "stor risk för negativ påverkan" på Uppsala vattentäkt. Kommunen själv gör vidare bedömningen att det inte är säkert att man får tillstånd för att bygga en bro i det känsliga området. Centerpartiet anser att detta är ytterligare argument för att inte bygga bron utan istället hitta alternativa lösningar.

Av den fördjupade översiktsplanens hållbarhetsbedömning, liksom av miljöutredningen av den föreslagna sträckningen av kapacitetsstark kollektivtrafik, framgår att brobygget medför "stor risk för negativ påverkan" på Uppsalas vattentäkt. Man gör vidare bedömningen att det inte är säkert att kommunen alls får tillstånd att bygga bron.

Lunsen innehåller en stor del skyddade våtmarker med stor artrikedom. Det är viktigt att den fördjupade översiktsplanen anpassas därefter. Centerpartiet vill se utveckling av våtmarker i anslutning till Sävjaån för att skapa upptagningsområde för Lunsens ytvatten. Eftersom områdets infiltrerade dagvatten efter vattenrening är tänkt att nå Sävjaån kan dessa våtmarker fungera som sekundär vattenrening.

Kretsloppstanken kopplad till vatten- och avloppshantering är av central betydelse för hållbar stadsbyggnad. Ett VA-system där näringsrikt avloppsvatten kan separeras från näringsfattigt avloppsvatten redan vid källan, och som kan transportera komposterbart avfall tillsammans med det näringsrika avfallet, vore önskvärt. Möjligheterna att etablera ett VA-system med sådan funktionalitet bör utredas.

- Kommunen bör hitta alternativa lösningar till den föreslagna broförbindelsen över Fyrisån.
- Centerpartiet vill se utveckling av våtmarker kring Sävjaån som kan fungera som sekundär vattenrening.

- Möjligheterna att separera näringsrikt och näringsfattigt avloppsvatten vid källan samt att transportera komposterbart avfall med det näringsrika avloppsvattnet bör utredas.

Natur

Centerpartiet vill att grönstråket och spridningskorridoren från Lunsen och norrut förbi Stordammen breddas. Stordammen är redan idag ett populärt mål för kortare utflykter och slitaget på naturen runt dammen kommer öka dramatiskt med så tät bebyggelse så nära inpå. Området runt dammen är därtill sankt och de sprängningar och urgrävningar som krävs för tät bebyggelse så nära inpå som i planförslaget medför risk för att dammen sinar. Det vore negativt både för den biologiska mångfalden i området och för platsens rekreativvärden. Oavsett hur nära inpå Stordammen det byggs förordar Centerpartiet att en grundlig utredning görs av marken och vattnets kretslopp kring dammen innan ytterligare planläggning påbörjas.

Bufferten mellan föreslagen bebyggelse och naturreservatsgränsen för Norra Lunsen har utökats något sedan förslaget till fördjupad översiktsplan var ute på samråd. Det är bra, men Centerpartiet vill att bufferten utökas ytterligare. I planförslagets hållbarhetsbedömning framgår att stora delar av de områden som nu planeras bebyggas har högt eller påtagligt naturvärde. I hållbarhetsbedömningen står bland annat:

Detta innebär en stor lokal negativ påverkan på livsmiljöerna för framför allt arter knutna till tallskog, barrskog och våtmarker men även en fragmentering av naturmiljöer. Sannolikt utgör skogen i planområdets södra del en värdefull buffertzona mellan dagens befintliga bebyggelse och Lunsens Natura 2000-område/Norra Lunsens naturreservat. Att stora delar av denna skog försvinner leder troligen till ett ökat slitage på naturmiljön inom Lunsen och en risk för negativ påverkan på naturvärden inom Lunsen.

Riskerna för negativ påverkan på Lunsens naturvärden motiverar enligt Centerpartiet en bredare buffertzona mellan bebyggelsen och naturreservatsgränsen.

- Grönstråket och spridningskorridoren runt Stordammen bör breddas. Oavsett grönstråkets bredd behöver områdets mark- och vattenförhållanden utredas grundligt innan detaljplanering av närområdet påbörjas.
- Buffertzonen mellan föreslagen bebyggelse och gränsen till Norra Lunsens naturreservat bör breddas.

Kulturarv och kulturmiljö

Centerpartiet ser positivt på att områdets kulturarv och kulturmiljö tydligare lyfts in i förslaget till fördjupad översiktsplan, liksom att planens ambition är att värna och tillgängliggöra desamma. Centerpartiet tycker emellertid att planens inriktning bättre skulle kunna främja denna ambition. Det främsta hotet mot områdets kulturarv och kulturmiljö som behöver adresseras är den tidigare nämnda broförbindelsen genom naturreservatet Årike Fyris. Centerpartiet har drivit på för att ge området status som nationalstadspark. Uppsala kommun har dessutom i bred politisk enighet haft planer på att försöka få Årike Fyris med dess unika natur och historiska kopplingar till Linné och den moderna biologins systematik uppfört på UNESCO:s världsarvslista. Det är svårt att se hur en framgångsrik världsarvsansökan ska kunna kombineras med en kilometerlång

bro genom den känsliga naturen. Också av detta skäl bör broförbindelsen över Fyrisån omprövas.

Därutöver skulle Centerpartiet gärna se resonemang i den fördjupade översiktsplanen inte bara om hur området kulturarv och kulturmiljöer ska värnas och bevaras, utan också om hur det kan utvecklas. Ett exempel på en viktig men dessvärre underskattad kulturhistorisk miljö i området är Linnés Sävja – gården i Sävja som på 1700-talet ägdes av Carl von Linné och var ett vanligt stopp på hans exkursionsvandringar. Gården förvaltas av Uppsala kommun, och i samband med utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna har kommunen alla möjligheter att lyfta gården och den kringliggande miljön som kulturarv och kulturhistorisk besöksdestination.

- Broförbindelsen över Fyrisån bör omprövas.
- Planen bör bättre adressera hur området kulturarv och kulturmiljöer, exempelvis Linnés Sävja, kan utvecklas i samband med planerna för de sydöstra stadsdelarna.

Bostäder

Som tidigare anförts i yttrandet så avstyrker Centerpartiet idéerna om att blanda småhus och stora flerbostadshus i samma kvarter. I planförslaget anförts vidare planer på att uppföra kvarter bestående av flerfamiljshus och bygga småhus på kvarterens innergårdar. Centerpartiet är skeptiska till denna idé. En liten villa i en eller två våningar omgiven av flerbostadshus i fem till åtta våningar blir en bostad med dåligt ljusinsläpp. Dessutom får man i en sådan villa inte den avskildhet som i regel önskas när man köper en villa; den privata gården blir inte privat när den är del av en större allmän gård och villan blir som ett omvänt panoramabild där den boende ständigt är synlig för dem som bor i de omgivande flerbostadshusen.

Generellt anser Centerpartiet att ljusinsläpp och solinstrålning är viktiga kvaliteter i bostadsplaneringen. Det är väl belagt att naturligt ljus är viktigt för människors välmående. Vi är därför positiva till att planen anger att dagsljus och sol ska vara centrala kvaliteter som ger miljön karaktär – och mer skeptiska till att också skugga ska vara en central och karaktärgivande kvalitet. Planen bör ange en konkret ambition för ljusinsläpp och solinstrålning också avseende områdets bostäder – både de som finns idag och riskerar att hamna i den nya bebyggelsens skugga, och de som ska tillkomma i tät stadsmiljö. Centerpartiet skulle gärna se som planeringsinriktning att minst 90 procent av områdets bostäder ska ha minst 5 timmars sammanlagd soltid vid vår- och höstdagjämning. Om inte kommunen är villig att anta denna ambition som planeringsinriktning bör kommunen ange vilken ambitionsnivån är istället.

Centerpartiet är positiva till att tidigare skrivningar i planen om att minst 3 procent av bostäderna ska byggas med statliga stöd utgått och ersatts med att minst 3 procent ska vara i ett prissegment som innebär att även betalningssvaga grupper har råd att efterfråga dem. Det är osannolikt att statliga stöd för bostadsbyggande kommer finnas hela tiden fram till 2050. Centerpartiet tycker också det är viktigt att de bostäder som ingår i prissegmentet för betalningssvaga grupper sprids ut i planområdet så att inte betalningssvaga grupper segregeras i ett litet område, samt att fler aktörer än bara allmännyttan medverkar i bygget av dessa bostäder.

- Centerpartiet är emot att bygga småhus på innergårdar i kvarter som domineras av flerbostadshus.

- Centerpartiet anser att 90 procent av bostäderna bör ha minst 5 timmars soltid vid vår- och höstdagjämning, samt att motsvarande ambitionsnivå för naturligt ljusinsläpp bör anges i planen.
- Bostäder i prissegmentet för betalningssvaga grupper behövas spridas ut i planområdet för att inte dessa grupper ska segregeras i ett litet område.

Näringsliv och arbetsplatser

Centerpartiet hade önskat att avsnittet om näringsliv och arbetsplatser utvecklats mer sedan den fördjupade översiktsplanen först var ute på samråd. Etableringen av nya företag i de sydöstra stadsdelarna är helt avgörande för en hållbar utveckling i såväl planområdet som i kommunen som helhet. Det ligger måhända utanför omfånget för den fördjupade översiktsplanen, men Centerpartiet vill ändå trycka på vikten av att Uppsala arbetar med att förbättra kommunens företagsklimat i allmänhet. Baserat på utsagor från Uppsalas befintliga företag rankar Svenskt Näringsliv kommunens företagsklimat som landets 212:e bästa – eller annorlunda uttryckt som landets 79:e sämsta. Att Uppsala kommuns verksamhet och service får så lågt betyg av de företag som redan finns här försvårar processen med att locka nya etableringar betänkligt.

Som tidigare anförts i yttrandet har Centerpartiet invändningar mot visionen om de sydöstra stadsdelarna som en sovstad för människor som arbetar i Stockholm. Det är positivt att arbetspendling till Stockholm är en möjlighet för många, men vår ambition är att de sydöstra stadsdelarna och Uppsala kommun ska kunna erbjuda både boende, arbete och en meningsfull fritid. Centerpartiet anser därför att ett av målen för utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna bör vara att minska nettoutpendlingen från kommunen, mätt som andel av arbetskraften.

Utan företag, handel och arbetsplatser i området kommer efterfrågan på boende i planområdet antagligen bli sval. Därför är det viktigt att företag börjar etablera sig, primärt runt stationsområdet, så tidigt som möjligt. För att säkerställa att de sydöstra stadsdelarna blir en plats människor åker till och inte enbart från bör det planeras för fler kontorsplatser i den nya stadsnoden. Centerpartiet anser således att kommunen så snart som möjligt bör inleda dialoger med företag och branschorganisationer för att locka etableringar till området. Kommunen behöver också inleda dialoger med staten och regionen om etablering av offentliga arbetsplatser vid sidan av kommunen. Om kommunens planer på 21 500 nya bostäder i planområdet realiserar blir de sydöstra stadsdelarna Uppsala läns befolkningsmässigt näst största tätort, större än Enköping, Bålsta, Tierp, Skutskär, Östhammar och Heby tillsammans. Centerpartiet tycker det är viktigt att en så stor tätort exempelvis har en egen polisstation och ständig polisnärvaro.

Givet att också Knivsta kommun och Arlanda stad planerar stora stadsbyggnadsprojekt tror Centerpartiet att det finns förutsättningar för Uppsala kommun att samarbeta med båda dessa kring företagsetableringar runt länsgränsen. Tillsammans kan Uppsala, Knivsta och Arlanda erbjuda en välutbildad arbetskraft, närhet till två universitet och en internationell flygplats samt mycket goda logistiska förutsättningar.

- För att locka nya företag att etablera sig i de sydöstra stadsdelarna behöver Uppsala kommun förbättra sitt företagsklimat.
- Ett mål för utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna bör vara att minska kommunens nettoutpendling mätt som andel av arbetskraften.

- Kommunen bör snarast inleda dialoger med företag och branschorganisationer om etableringsmöjligheterna i de sydöstra stadsdelarna.
- Kommunen bör också föra dialog med stat och region om etablering av offentlig service och offentliga arbetsplatser.
- Uppsala kommun bör se över möjligheten att samarbeta med Knivsta kommun och Arlanda stad kring företagsetableringar.

Social och kulturell infrastruktur

Centerpartiet vill se att tillräckligt stora ytor för skolgårdar och förskolegårdar säkras redan i ett tidigt skede. Uppsala kommun har dessvärre tagit för vana att aldrig avsätta tillräckligt stora ytor för skol- och förskolegårdar för att dessa ska leva upp till Boverkets rekommendationer. Motiveringen till de snålt tilltagna gårdsytorna är i regel att utrymmet inte finns då man bygger en ny skola inne i staden, alternativt att det inte är ekonomiskt försvarbart givet de höga markvärdena i staden. När nya skolor och förskolor nu ska byggas i ett område där kommunen bedömer att det finns plats för hela 21 500 nya bostäder och kommunen förväntar sig flera miljarder i exploateringsintäkter menar Centerpartiet att kommunen inte kan hävda att det saknas utrymme eller ekonomiska resurser för ordentliga skol- och förskolegårdar.

Behovet av att tillsäkra tillräckliga ytor för skolgårdar och förskolegårdar inbegriper även områdets befintliga skolor och förskolor. Många av dem är strategiskt placerade nära skog och natur. För eleverna på Stordammens skola och barnen på många av områdets förskolor är skogen idag en naturlig förlängning av skolgården som inbjuder till trygga utflykter, lärorik lek och stimulerande rörelse i naturen. Lunsens förlängning som sträcker sig upp till Stordammens skola föreslås i den fördjupade översiktsplanen avverkas och bebyggas. Kvar blir bara en smal skogsremsa mellan skolan och Sävja IP. Centerpartiet anser att mer av skogen runt skolan bör sparas för att säkerställa tillräckligt utrymme för lek och rörelse. En alternativ lösning är att utvidga skolgården. Detta kan dock bli en klumpig lösning då den enda riktning skolgården kan utvidgas i är norrut, medan hela den befintliga skolgården liksom skolans entréer ligger på skolans södra sida.

Generellt gällande skolgårdar anser Centerpartiet att gårdarna på de skolor och förskolor som tillkommer i stor utsträckning ska bestå av sparad naturmark. När det finns så mycket natur i området och mycket av den kringliggande naturen kommer skövlas är det både ekonomiskt, ekologiskt och hälsomässigt sunt att spara natur för att uppfylla målsättningen om gröna skolgårdar.

Det är positivt att de nya skolor som planeras i området i stor utsträckning planeras mellan nya och befintliga bostadskvarter, det främjar social och kulturell integration. Centerpartiet är emellertid försiktigt skeptiska till planeringsinriktningen att bygga hela 13 skolor för barn i årskurs 1–9 i området. I dagsläget går cirka 11 procent av Uppsala befolkning i grundskola, och såvitt vi känner till finns inte anledning att anta att denna siffra skulle öka dramatiskt till 2050. Givet detta antagande och kommunens ambition att pressa in 50 000 invånare i de sydöstra stadsdelarna finns anledning att anta att plats för ytterligare 5 000–6 000 elever behöver beredas plats i grundskolor i de sydöstra stadsdelarna. Följaktligen planeras för skolenheter med i genomsnitt cirka 380–460 elever. Det är jämförelsevis små skolenheter och det kommer bli utmanande att bedriva en bra och effektiv skolverksamhet i så små skolenheter som därtill härbärgerar i helt nybyggda (och därmed dyra) lokaler. Kommunen bör se över

denna planeringsinriktning. Centerpartiet ser gärna en större samlokalisering av för-, grund- och gymnasieskolor, dock med egna och tydligt avgränsade skolgårdar. Detta skapar förutsättningar att i viss utsträckning samnyttja personal och idrottsinfrastruktur samt att dela på administrativa kostnader.

De sydöstra stadsdelarna kommer behöva platser för kultur och utrymmen för människor att mötas på. Centerpartiet ser gärna att någon betydande kulturell institution som kan attrahera människor från övriga kommunen och regionen förläggs till stadsnoden i de sydöstra stadsdelarna. Därtill behövs lokaler för studiecirkel, föreningsmöten och andra civilsamhällesfunktioner. Utan civilsamhälle blir det svårt för människor i området att mötas över sociala och kulturella gränser, och utan sådana möten uppstår ingen samhälllig gemenskap. I den fördjupade översiktsplanens översiktskarta som exemplifierar planerna för social och kulturell infrastruktur finns endast en lokal för kultur inritad. Centerpartiet har svårt att se hur denna förvisso relativt stora men likväl enda lokal ska kunna fylla 50 000 nya invånares kulturbehov. Kommunens tankar kring detta bör förtydligas i planen. Ytterligare kulturlokaler skulle med fördel kunna samplaneras med exempelvis flexarbetsplatser och bibliotek.

- Kommunen måste i ett tidigt skede avsätta tillräckligt stora ytor för skol- och förskolegårdar för att leva upp till Boverkets rekommendationer.
- Mer skog bör sparas kring Stordammens skola och de närliggande förskolorna.
- Tillkommande skol- och förskolegårdar ska i stor utsträckning bestå av sparad naturmark.
- Centerpartiet är försiktigt skeptiska till att så många och förhållandevis små grundskoleenheter föreslås i planområdet. Det riskerar leda till en skolverksamhet som är antingen väldigt dyr eller väldigt undermålig.
- Med en större grad av samlokalisering av för-, grund- och gymnasieskolor kan personal och lokaler delvis samnyttjas och administrativa kostnader hållas nere.
- Någon större kulturell institution bör förläggas till stadsnoden i de sydöstra stadsdelarna.
- De sydöstra stadsdelarna behöver lokaler för möten och civilsamhällesaktiviteter.

Hälsa, trygghet och säkerhet

I dagsläget finns en vårdcentral i planområdet, närmare bestämt i Sävja. Illustrationskartan som exemplifierar social och kulturell infrastruktur i de sydöstra stadsdelarna innehåller därutöver ett vårdcentrum i sydvästra Sävja. Det bör förtydligas i planen huruvida detta är den enda vårdverksamhet som planeras tillkomma i planområdet. Centerpartiet menar att kommunen behöver göra ett ordentligt omtag om så är fallet. I Uppsala stad med cirka 165 000 invånare finns i dagsläget ett 40-tal vårdcentraler samt Akademiska sjukhuset, det vill säga cirka en vårdcentral per 4 000 invånare. Med god planering i ett tidigt skede är det möjligt att en vårdcentral kan tillhandahålla primärvård för fler personer, men ett vårdcentrum och en vårdcentral förefaller ändå alldeles för snålt tilltaget för en tätort där kommunen avser inhysa 60 000 invånare. Centerpartiet tror att den befintliga vårdcentralen och det planerade vårdcentrumet behöver kompletteras av ett flertal nya vårdcentraler. Centerpartiet ser gärna en inriktning mot mindre mottagningar. Detta kräver förvisso fler vårdlokaler men innebär å andra sidan att vården kommer närmare medborgarna och blir mer flexibel. Kommunen bör vidare i samarbete med

Regionen försöka locka fristående aktörer att etablera vård- och hälsoverksamhet i området.

Centerpartiet vill vidare trycka på vikten av att vårdcentraler och liknande inrättas i takt med att bostäder och arbetsplatser byggs ut. Få kommer överväga att flytta till en tätort utan primärvård.

Centerpartiet oroas av det faktum att utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna är ett stort stadsbyggnadsprojekt som drivs ovanifrån. Sverige och Uppsala har stor tidigare erfarenhet av dylika projekt. Det var sådana projekt som resulterade i Rinkeby i Stockholm, Angered i Göteborg, Rosengård i Malmö och Gottsunda här i Uppsala. Samtliga dessa områden – liksom ett 20-tal andra som tillkommit på samma sätt – har sedermera kommit att kännetecknas av arbetslöshet, utanförskap och otrygghet. De sydöstra stadsdelarna får inte gå samma öde till mötes, men Centerpartiet ser en uppenbar risk för detta. För att förhindra att så sker är det viktigt att området och dess service upplevs som tryggt och attraktivt.

Den fysiska planeringen behöver utformas så att den sociala närvaron och kontrollen kan upprätthållas på ett naturligt sätt. Huskroppar, vegetation och belysning måste utformas så att alla känner sig trygga, oavsett vem man är och oavsett var i området man befinner sig. Centerpartiet förordar att metoden *Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED)* ska tillämpas i utformningen av de nya stadsmiljöerna så att dessa blir brottsförebyggande och trygghetsskapande. Egna odlingar på gårdarna och plantering av fruktträd och bärbuskar kan bidra till trivsel, trygghet och omsorg. Vidare så måste område hysa servicefunktioner som omgående reparerar förstörda busskurer, sanerar klotter och åtgärdar annan åverkan. Polisen måste finnas närvarande i området, i synnerhet på kvällar och nätter. Centerpartiet uppmanar kommunen att i ett tidigt skede upprätta ett medborgarlöfte eller liknande avtal med Polisen för att säkra polisiär närvaro. Också brandförsvaret och räddningstjänst måste finnas väl tillgängligt i de sydöstra stadsdelarna.

- Planen bör tydliggöra om det planerade vårdcentrumet är den enda vårdverksamhet som planeras tillkomma. Centerpartiet anser att ett nytt vårdcentrum är otillräckligt för att tillgodose vårdbehovet i de sydöstra stadsdelarna.
- Vårdcentraler och liknande måste inrättas löpande allteftersom området byggs ut.
- Huskroppar, vegetation och belysning måste utformas för att förebygga brott och skapa trygghet. Metoden CPTED bör tillämpas.
- Trivsel, trygghet och omsorg bör främjas exempelvis genom egna odlingar, fruktträd och bärbuskar.
- Kommunen bör tidigt upprätta ett avtal med Polisen för att säkra polisiär närvaro i de sydöstra stadsdelarna från det att den första nya bebyggelsen färdigställs.
- Brandförsvaret måste finnas väl tillgängligt i de sydöstra stadsdelarna.

Inriktning för planens genomförande

Centerpartiet anser att Uppsala kommun bör ta fasta på vad som står i inledningen av utställningshandlingens avsnitt *Inriktning för planens genomförande*:

Det tar tid att bygga stad, de flesta av de mest omtyckta städerna i världen är många hundra, kanske tusentals år gamla.

Ovanstående citat från den fördjupade översiktsplanen är alldeles riktigt. Det stämmer i stor utsträckning också inom städer, så även i Uppsala. De mest omtyckta delarna av Uppsala är stadens äldsta delar: de historiska delarna av centrum, Luthagen, Kåbo och Gamla Uppsala. Men det omvända är också sant – de minst omtyckta delarna av Uppsala är stadens relativt nya och prefiera områden: Stenhagen, Gottsunda och Gränby, där stora flerfamiljskomplex byggts på kort tid utan större medborgarpåverkan. Det faktum att människor verkar föredra boendemiljöer som är hundratals år gamla framför nya och moderna boendemiljöer manar till eftertanke eftersom mänskligheten generellt sett är bättre på nästan allting nu än vi var förr. En modern bil är både snabbare, säkrare och mer effektiv än en gammal bil. En medicinsk diagnos som idag är ett rutinärende för vården kunde för ett par decennier sedan vara en säker dödsdom. Idag går de flesta människor omkring med hela världen tillgänglig i sin ficka, förr kunde det ta veckor att komma i kontakt med människor långt borta.

Städer förefaller vara ett undantag från mänsklighetens i övrigt universella framåtskridande. I viss utsträckning är detta naturligt – de bästa lägena i en stad var de första att bebyggas, och gamla städer har haft tid på sig att rätta tidiga misstag. I viss utsträckning är ovanstående fenomen emellertid självförvållat av moderna politiker och planerare. Förr växte städer och samhällen i större utsträckning organiskt och tillväxten drevs primärt underifrån av enskilda individer, företag eller institutioner som ville uppföra en ny byggnad eller ett nytt kvarter. Den organiska tillväxten gav utrymme för samhället att rätta misstag och tillgodose nya behov allteftersom de uppstod. Numer växer städer istället företrädesvis artificiellt och drivs av politiker och tjänstemän som på kort tid vill etablera helt nya stadsdelar. Den stora skalan på projekten medför att även misstagen blir stora och därför svåra att rätta till. Behov som glömts bort i planeringen eller uppstått längs vägen är svåra att tillgodose i efterhand eftersom all tillgänglig mark redan tagits i anspråk. Sammantaget vittnar detta fenomen om att den massiva utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna på kort tid är en dålig idé som medför stora risker.

För att misstag ska kunna rättas i takt med utbyggnaden och behov som initialt missats ska kunna planeras in i efterhand vill Centerpartiet att de sydöstra stadsdelarna ska byggas ut etappvis. När varje etapp färdigställts ska den utvärderas och utvärderingarnas slutsatser bör ligga till grund för justeringar i planerna för kommande etapper.

Kommunens plan är att påbörja utbyggnaden i Nántuna i planområdets västra del, fortsätta med den nya stadsnoden vid järnvägen i planområdets östra del och avsluta med förtätningen av södra Sävja i planområdets centrala delar. Centerpartiet anser att detta är en ogenomtänkt inriktning för planens genomförande. Utbyggnadsordningen innebär att boende i de östra och västra delarna av planområdet i slutet av planperioden kommer behöva stå ut med

konstant byggtrafik till utbyggnaden i de centrala delarna. Denna byggtrafik ska dessutom gå på vägar och gator som kommunen knappt ens planerat för biltrafik, än mindre för tunga transporter. Vidare så innebär utbyggnadsordningen att nyttan med stationsläget i Bergsbrunna station inte tillvaratas maximalt. Centerpartiet förordar därför att utbyggnaden påbörjas i områdets östra delar, fortsätter i mitten och avslutas i de västra delarna. Att utbyggnaden påbörjas i öster är fördelaktigt också ur näringslivs- och attraktivitetsperspektiv. Det är primärt i stadsnoden som det planeras för arbetsplatser, handel och service vilka som vi tidigare anfört är centrala för utbyggnadens framgång. Utan arbetsplatser, handel och service blir det svårt att locka människor att bosätta sig i området. Genom att påbörja utbyggnaden runt stationsläget i planområdets östra del sätter kommunen dessutom press på staten att etablera en station där och anlägga de nya spåren i enlighet med avtalet med Uppsala kommun.

Centerpartiet saknar en genomgripande riskanalys och resonemang om hur dessa risker bäst hanteras i den fördjupade översiktsplanen. Utbyggnaden är ett enormt projekt, många saker skulle kunna gå fel och eventuella misstag kan få digra konsekvenser. Kommunen bör redogöra för projektets risker samt redovisa hur dessa hanteras.

Centerpartiet ser framförallt tre stora risker med projektet:

- Risk för att omfattande naturvärden förstörs.
- Risk för att kommunen skapar ett nytt särskilt utsatt område präglat av utanförskap.
- Risk för att kommunens ekonomi tar allvarlig skada.

Endast den första av dessa risker adresseras i förslaget till fördjupad översiktsplan. Centerpartiet anser emellertid att riskbeskrivningen behöver utvecklas och framförallt att det behövs en plan för hur kommunen ska återställa och kompensera förstörda naturvärden. Avseende risken för att de sydöstra stadsdelarna blir ett nytt särskilt utsatt område så rymmer den fördjupade översiktsplanen överhuvudtaget ingen analys beträffande utanförskap och integration i det färdigbyggda området. Kommunen bör redovisa hur utanförskap förebyggs genom planen och hur eventuella utanförskapsområden i de färdigbyggda stadsdelarna ska åtgärdas. Risken för negativ påverkan på kommunens ekonomi ligger måhända utanför den fördjupade översiktsplanens omfattning, men kommunen behöver icke desto mindre planera för hur man ska hantera ett läge där projektkalkylerna inte håller. Denna risk är inte obefintlig, vilket tydligt framgått av exempelvis Ulleråkerprojektet. Om även projektet för de sydöstra stadsdelarna bygger på en glädjekalkyl behöver kommunen ha beredskap för att hantera de ekonomiska följderna.

Avslutningsvis anser Centerpartiet att det är oklokt av kommunen att lägga alla ägg i samma korg på det sätt som görs i och med utbyggnaden av de sydöstra stadsdelarna. Koncentrationen av all utveckling i kommunen till de södra kommundelarna sväljer alla planeringsresurser och lägger en våt filt över utvecklingen i resten av kommunen. Centerpartiet vill omfördela stora delar av nybyggnationen från de sydöstra stadsdelarna till flera av kommunens kransorter. I första hand Vänge, Björklinge, Vattholma och Almunge, men också Storvreta, Skyttorp och Järlåsa. De Uppsalabor som bor i dessa orter är också skattebetalare och förtjänar del av kommunens investeringar och utveckling. Undantaget Storvreta har dessa orter dessutom ett otillfredsställande utbud av både kommersiell och offentlig service. En utbyggnad av dessa orter skulle

medföra tillräckligt befolkningsunderlag för att kunna motivera etableringen av exempelvis butiker och vårdcentraler.

Storvreta, Vattholma och Skyttorp ligger dessutom utmed järnvägen norrut och har således redan effektiv spårbunden kollektivtrafik till Uppsala centrum vars turtäthet vid behov skulle kunna utökas. En utbyggnad av dessa orter vore ett avsevärt billigare och effektivare sätt att tillvarata nyttan av två extra spår till Stockholm – människor skulle enkelt kunna ta Upptåget från någon av dessa orter till Uppsala C och där stiga på regionaltåg eller pendeltåg mot Stockholm. Detta skulle inte kräva någon nyinvestering i dyra nya kollektivtrafiksystem, inte heller uppförandet av någon massiv betongbro genom känsliga naturmiljöer. Att arbetspendla till Stockholm från Skyttorp, Vattholma eller Storvreta kan kännas mer avlägset än att göra det från Södra staden. Faktum är dock att restiden från dessa orter till Uppsala C är 17, 13 respektive 8 minuter, att jämföra med 15 minuter från den planerade stadsnoden i Gottsunda till Uppsala C eller Bergsbrunna station.

Vänge och Järlåsa ligger utmed den idag ofrafikerade järnvägen mot Sala och Västerås. En tillräcklig utbyggnad av dessa orter kan motivera att tågtrafiken på hela eller delar av sträckan Uppsala-Västerås återupptas. En infrastrukturförbindelse mellan akademien i Uppsala och det industritunga näringslivet i Västerås skulle vara positivt för Uppsalas näringsliv samtidigt som det möjliggör fler hållbara resor. I dagsläget hindras utbyggnad av ett moment 22 – utbyggnad av Vänge och Järlåsa kräver tröskelinvesteringar i VA-infrastruktur som kommunen är ovillig att göra om inte tågtrafiken på sträckan återupptas. Trafikverket är samtidigt ovillig att återuppta tågtrafiken på sträckan utan ett större befolkningsunderlag utmed sträckan – en omfördelning av bostäder och investeringar från de sydöstra stadsdelarna till Vänge och Järlåsa kan bryta dödläget. En utveckling längs med Dalabanan kan vidare motivera en tidigareläggning av planerna för Norra Station i Norra Luthagen, vilket skulle avlasta Uppsala centralstation.

Almunge ligger utmed Lennakattens spår. Centerpartiet vill gärna att denna spårförbindelse utvecklas till en modern rälsbususbana som kan användas året runt för klimatsmart arbetspendling. Omfördelning av delar av de bostäder som nu planeras i de sydöstra stadsdelarna kan bidra till tillräckligt befolkningsunderlag för en rälsbusförbindelse. Exploateringsintäkterna från en utbyggnad kan vidare bidra till finansieringen av nödvändiga infrastrukturinvesteringar.

Uppsala kommun, våra universitet och vårt kunskapsintensiva näringsliv konkurrerar om arbetskraft på en global arbetsmarknad. En nyckelfaktor för att kommunens företag och universitet ska kunna rekrytera de främsta talangerna och gå i bräschen för innovation och utveckling är att kommunen kan erbjuda ett brett utbud av attraktiva boendemiljöer. Somliga vill bo centralt omgivna av stadens puls. Andra vill bo i den mindre ortens lugna gemenskap. Ytterligare andra föredrar landsbygdens stilla natur. Centerpartiet tycker det är viktigt att kommunen säkerställer att alla dessa boendemiljöer finns i Uppsala, och inte gör misstaget att förvandla alla boendemiljöer till täta stadsmiljöer.

- De sydöstra stadsdelarna bör byggas ut etappvis. Varje etapp ska utvärderas och planerna för senare etapper ska justeras utifrån utvärderingarna av tidigare etapper.
- Utbyggnaden bör börja vid stationsläget i området östra del, fortsätta i mitten och avslutas i området västra del.

- Arbetsplatser, handel och service bör byggas tidigt i utbyggnaden.
- En genomgripande riskanalys som redogör för risker och redovisar hantering av dessa bör ingå i den fördjupade översiktsplanen.
- Koncentrationen av utveckling till de sydöstra stadsdelarna hämmar utvecklingen i övriga kommunen. Omfördelning av investeringar till andra mindre orter kan spara värdefull natur, möjliggöra fler hållbara resor och stärka kommunens konkurrenskraft.

Kontaktuppgifter

Vid frågor eller för mer information, vänligen kontakta någon av nedanstående företrädare för Centerpartiet i Uppsala. Observera att nedanstående personer företräder Centerpartiet i angivna roller per den 30 mars 2021. Aktuella person- och kontaktuppgifter finns på www.centerpartiet.se/upsala.

JONAS PETERSSON

Gruppledare

jonas.petersson@centerpartiet.se

FREIJA CARLSTÉN

Kretsordförande

freiia.carlsten@centerpartiet.se

VICTOR ZHAO-JANSSON

Ledamot i plan- och byggnadsnämnden

victor.zhaojansson@centerpartiet.se

JOAKIM HOLMERTZ

Politisk sekreterare

joakim.holmertz@centerpartiet.se

